Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 79 (13568) | 1974 оной апрелиин 4, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ХҮГЖЭМ БА ҮЕ САГ

СССР-эй Композиторнуудай холбооной табадахи съезд

Манай агууехэ социалис Эхэ орондо хүрэмэ байха уран зохёолнуудые бүтээхэ, коммунис байгуулалтын асари ехэ түсэбүүдые бодото байдалда бэелүүлжэ байһан совет арадай баатаршалгые сэдьхэл хүдэлгэмөөр магтан дуулаха гээшэ олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн манай хүгжэмтэ искусствын ажал ябуулагшадай үндэр уг зорилго, нэрэ хүндын хэрэг болоно.

Искусствын хуби заяанай түлөө, арадай сэдьхэл бодолой соёл болбосоролые хүгжөөхын түлөө ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрэн, СССР-эй Композиторнуудай холбооной V съездын делегадууд Москва ерэбэ. Съезд апрелиин 2-то Кремлиин Ехэ ордон соо баярай оршон байдалда нээгдэбэ. Социалис искусстваяа саашадань хүгжөөхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэхын тула 600 гаран делегат, олон тоото айлшад эндэ суглараһан байна.

Нүхэд **К. Т. Мазуровай, М. А. Сусловай, П. Н. Демичевэй, М. С. Соломенцевой** президиумдэ ерэжэ һууханьдань, сугларагшад альга ташалгаар угтаа. Элитэ мэдээжэ совет хүгжэмшэд, партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшад, уран бэлигтэнэй холбоонуудай хүтэлбэрилэгшэд, ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэд эдээнтэй хамта президиумдэ һууба.

Социалис Ажалай Герой, композитор **Д. Д. Шостакович** оролто үгэ хэлэжэ съезд нээгээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежнев партиин XXIV съезд дээрэ элидхэл хэхэдээ, манай байдалда литература, искусствын үүргын улам бүри ургажа байһан тухай хэлээ һэн гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Үе саг энээниие элирхэйлэн баталаа. Совет хүнэй ухаан бодолдо манай хүгжэмэй ямараар нүлөөлдэгые бидэ мүнөө зүбшэн хэлсэхэеэ суглараба. Коммунизм байгуулгын хэрэгтэ хабаадаха гээшэ хүн бүхэнэй нангин уялга мүн. Ёһотой искусство хүн зондо, хүнэй аша туһада бүтээгдэдэг гээшэ гэжэ Д. Д. Шостакович тэмдэглээ. Тэрэ хүниие магтан дуулаха, тэрээндэ баяр асараха, этигэл найдабари түрүүлхэ, хүниие бүри сэсэн, арюун сэбэр болгохо уялгатай. Хүгжэм гээшэ али бүхы талаараа удха түгэлдэр, гоё һайхан байха ёһотой бшуу. Арадтаяа, үе сагтай холбоо барисаатай байха гээшэ ёһотойл уран бэлигтэн бүхэнэй зохёохы ажалай эшэ үндэһэн болоно. Совет искусствын тугые саашадаашье үндэр дээрэ үргэжэ ябахабди, тэрэнэй суртал бодолой уран һайханай гол ёһонуудта үнэн сэхэ байхабди гэжэ түрэл Коммунис партидаа, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитетдэ ханданабди.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое ехэ дэбжэлтэтэйгээр съездын хүндэтэ президиумдэ һунгабад.

Съездын хүдэлмэриин органууд һунгагдажа, зүблэхэ зүйлнүүд баталагдаба.

Правлениин нэгэдэхи секретарь **Т. Н. Хренников** СССР-эй Композиторнуудай холбооной тоосоото элидхэл хээ.

Бүхэсоюзна урдахи съездһээ хойшо таба үлүүтэй жэл үнгэрөө гэжэ тэрэ хэлэбэ. Эдэ жэлнүүд соо совет арадай байдалда ехэ хубилалтанууд боложо, амжалта илалтанууд туйлагдаа. Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһан манай Эхэ ороной ажалшадай илалтануудай һүр жабхалан бидэнэртэ урма баяр түрүүлнэ.

Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгань бидэнэй зүрхэ сэдьхэлые эзэлһээр зандаа. Бүгэдэ арадай социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, шэн габьяата ажалаараа түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые дүүргэхыень Центральна Комитет бүхы совет хүнүүдые, эдэнэй дунда зохёохы интеллигенциин ажал ябуулагшадые уряалаа.

Манай ороной хүгжэмэй ажал ябуулагшад социалис реализмын искусствын гол ёһонуудта үнэн сэхэ юм. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ Композиторнуудай холбоон ажал ябуулгаяа манай арадай байдалтай, ажалай амжалтануудтай нягтаар холбохые оролдоһон байгаа.

Түрэл Коммунис партимнай композиторнуудта, хүгжэмшэдтэ ехэ туһа хүргэнэ гээд оратор тэмдэглээ. Тиихэдэ арад зоной байдалтай, мүнөө үе сагтай харилсаагаа бэхижүүлхые уряална.

Үнгэрһэн табан жэлэй турша соо хэһэн ажал ябуулга тухайдаа оратор саашадаа дэлгэрэнгыгээр тогтон хэлэбэ.

Марксын, Ленинэй хэтэдээ мүнхэ үзэл сурталаар, коммунизмын суртал бодолоор түрэлгүүлэгдэһэн манай агууехэ Эхэ ороной ерээдүй тээшэ бидэ бүхы совет арадтаяа хамта бата найдамтайгаар харанабди. Хүгжэмтэ искусство харюусалгатай, һайн һайхан уг зорилготой юм гэжэ баталан хэлэнэбди, саашадаашье хэлэхэбди.

Хүгжэмтэ искусствын үмэнэ оршоһон үндэр ехэ зорилгонуудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула совет композиторнууд хүсэ шадалаа, хүсэл зоригоо, мэргэжэл шадабаряа сүм элсүүлхэ юм гэжэ Т. Н. Хренников үгынгөө түгэсхэлдэ Коммунис партияа, Совет правительствые, бүхы арад зониие найдуулаа.

Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ **Ю. М. Александровой** хэһэн элидхэлые съездын делегадууд, айлшад шагнаһан байна.

Удаань элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэлгэ эхилбэ.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

«РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба. России Федерациин хара хүрьһэтэ бэшэ газар республикын ба бүхы ороной арадай ажахыда шухала үүргэ дүүргэдэг юм гээд тогтоол дотор хэлэгдэнэ. 29 область, автономито республикануудые нэгэдүүлдэг энэ зонодо томо томо городууд, промышленна түб газарнууд оршодог байна. Хүдөө ажахынь эдлүүриин газар 52 миллион гектар боложо, тэрэнэй 32 миллион гектарынь хахалагдадаг газар болодог юм.

Энэ зонын областьнуудай, автономито республикануудай партийна, совет, хүдөө ажахын органууд партиин XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он), мүн һүүлээрхи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ, хүдөө ажахые, нэн түрүүн шиидхэхы һалбаринууд болохо мал ажалые, хартаабха болон овощ ургуулгые хүгжөөхэ тодорхой үрэ дүнгүүдтэ туйлаа. Колхоз, совхозуудай экономико бэхижээ. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлөөһэн дээшэлээ.

Зүгөөр РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонын хүдөө ажахые хүгжөөхэ, байгаалиин экономическа һайн эрхэ нүхэсэлнүүд хүсэдөөр ашаглагданагүй. Хүдөө ажахын горитойхон талмай газар намаг хатаалгын, ша-[illegible]уулгын хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй байна, мүн шулуун бургааһанһаа, модо шугынһаа сэбэрлэхэ хэрэгтэй, хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуури горитойхоноор бэхижүүлхэ, мал ажалые оньһожоруулха, [illegible] ажалые түргөөр шиидхэ-[illegible] гэр байра һайнаар бари-[illegible]

[illegible] хэхыень дурадхана:

Газарые, материально-техническэ болон ажалай нөөсэнүүдые хүсэд дүүрэнээр, горитойгоор ашаглахын, үйлэдбэриие мэргэжүүлхэ ба концентрацилгын, үйлэдбэриие промышленна үндэһэ һуури дээрэ табихын, ажахынууд хоорондын нэгэдэлнүүдые хүгжөөлхын ашаар хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, колхоз, совхозуудта ажалай бүтээсэ үргэлтые түргэдхэхэ;

ургасыень дээшэлүүлһэ, ороохото ургамалнуудай тарилгын талмай үргэдхэһэ ашаар ороохо тарияа бүхы хэмжээгээр [illegible] болгохо;

хартаабха болон овощ ургуулха бүхы арга боломжо[illegible] хүсэд дүүрэнээр [illegible]хаха, илангаяа городууд болон промышленна түб газарнуудай шадарта хартаабха, овощ ехээр ургуулха, овощ, мүн овощ хартаабха хоёрые сугтань ургуулдаг мэргэжүүлэгдэһэн ажахынуудые томо болгохо ба шэнэ ажахынуудые байгуулха, хушалта доро овощ ургуулдаг ажахынуудые хүгжөөхэ;

энэ зонын лён таридаг областьнууд болон автономито республикануудта лёной үйлэдбэриие саашадань ехэ болгохо, лён ургуулдаг ажахыда оньһожоруулга үргэлжэдэнь нэбтэрүүлһэнэй үндэһөөр лёной продукциин шанар һайжаруулха;

промышленностиин эрилтэнүүдые түүхэй эдэй талаар хангахын тула Орловско, Тульска, Брянска, Горьковско, Рязанска областьнуудта, Мордвагай АССР-тэ саахарай свёкло ехээр ургуулдаг болохо, саахарай заводуудта дүтэ байдаг ажахынуудта саахарай свёкло ургуулгые саашадань ехэ болгохо;

байгаалиин тэжээлэй ургамалнуудай ургасые горитойхоноор дээшэлүүлхэ, ороохото ба бобово ургамалнуудай, олон жэлэй ногооной тарилгын талмайе үргэдхэхэ, тэжээл бэлэдхэхэ, хадагалха, хэрэглэхэ технологиие үндэһөөрнь һайжаруулха;

зонын областьнууд болон автономито республикануудай хүдөө ажахын гол һалбари болбол һүнэй, мяханай мал үлэмжэ ехээр хүгжөөхэ, мүнөө байһан фермэнүүдые шэнэдхэхэ, хүсэдөөр оньһожоруулагдаһан, автомат аргаар хэгдэдэг болоһон үйлэдбэритэй мал ажалай томо барилгануудые бариха;

мэргэжүүлэгдэһэн томо ажахынуудта, ажахынууд хоорондын нэгэдэлнүүдтэ продукци үйлэдбэрилгые нэгэдүүлжэ, гахай болон шубуу саашадань ехээр үсхэбэрилдэг болохо;

хонин ажалые хүгжөөхэ, тиихэдэ романовска үүлтэрэй хонидой тоо толгойе горитойхоноор олошоруулха, энэ һалбарие бүри гүнзэгы мэргэжүүлхэ, томодхо болгохо;

Колхоз, совхозуудай, үһалууриин ажахынуудай организацинуудай, «Сельхозтехникын» предприятинуудай материально-техническэ үндэһэ һуурие саашадань бэхижүүлхэ хадаа РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонын хүдөө ажахын [illegible] шухала эрхэ нүхэсэл [illegible] 1990 он болотор дүүргэгдэхэ холын хараатай түсэбэй проект зохёогдоо. [illegible] хараалагдаһан даалгабаринуудые дүүргэхэ хэрэгые хүсэдөөр хангаха, тэрэшэлэн хүдөө нютагуудта гэр байра, культурна ажаһуудалай болон харгын барилга хэхэ хэмжээ ябуулгануудые дүүргэхэ хэмжээгээр капитальна һомололго, материально-техническэ эд хэрэгсэл гаргажа үгэхэ ябалые хараадаа абахыень СССР-эй Госплан, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, СССР-эй Госстрой, СССР-эй Госснаб, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Мелиораци ба үһалууриин ажахын министерство, СССР-эй Хүдөөгэй барилгын министерство, СССР-эй Бэлэдхэлэй министерство, «Сельхозтехника» болон СССР-эй бусад министерствэнүүдые, захиргаануудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалба.

1976—1980 онуудай турша энэ зонын хүдөө ажахые хүгжөөхэ программые бэелүүлхэ хэрэгтэ 35 миллиард түхэриг капитальна һомололго, 120 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ, 380 мянган трактор, таряа хуряадаг 94 мянган комбайн, ашаанай 230 мянган автомобиль, мүн материально-техническэ бусад эд хэрэгсэл гаргажа үгэхэ. РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонодо хэрэглэгдэхээр дурадхагдаһан шэнэ тракторнууд болон хүдөө ажахын машинануудые гаргажа үгэхыень машина бүтээдэг министерствэнүүдтэ даалгагдаа.

Газарые мелиорацилга болбол РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонодо хүдөө ажахын үйлэдбэриие түргөөр хүгжөөлгын удаан сагай программын гол шухала хубинь болоно гээд тогтоол дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Культуртехническэ хэмжээ ябуулгануудые үргэнөөр бэелүүлхэ, хахалагдадаг газарые, нуга сабшалангай газарые һайжаруулха хүдэлмэри бэелүүлхэ, полинуудай хэмжээе үргэдхэхэ, газарта избёосхо оруулха хүдэлмэри үнгэргэлгэдэ РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонын үһалууриин, хүдөө ажахын организацинуудай, «Сельхозтехникын» организацинуудай хүсые элсүүлхэ шухала гэжэ тоологдоо. Мелиоративна хүдэлмэри бэелүүлгэ энэ зонодо газарай хүрьһые нилээд һайжаруулха, ороохо таряа, хартаабха, лён, малай тэжээлэй тогтууритай ургаса абажа байха, ашаг ехэтэй мал ажал хүгжөөхэ шухала эрхэ нүхэсэл байгуулха ёһотой.

Энэ зонын хүдөө ажахын эдлүүриин бүхы газар дээрэ мелиораци хэхэ хүдэлмэриие 1990 он болотор дүүргэхээр хараалагдана. Тиихын тула 1975—1990 онуудта 9—10 миллион гектар талмай дээрэ газар хатааха, тэрэ тоодо, 7—8 миллион гектар газар дээрэ намаг хатааха, үһалагдадаг бэлшээри байгуулха шухала, промышленна түб газарнууд шадар овощ ургуулгые хүгжөөхын тула 2—2,5 миллион гектар газарые үһалдаг болохо, 8—10 миллион гектар газар дээрэ культуртехническэ хүдэлмэри хэхэ гэжэ хараалагдаба.

Газар дээрэ мелиораци хэхэ хүдэлмэри газарые ашаглаха хэмжээ ябуулгануудтай нягта холбоотойгоор бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Ушар юуб гэхэдэ, барилгын хүдэлмэри хүдөө ажахын ургамалнуудые тарижа, газар ашаглаха ябадалтай таһалдаха ёһогүй. Энэ ушар хадаа мелиораци бэелүүлхэ хэрэгтэ капитальна һомололгын ашагтайгаар хэрэглэхэ шухалын шухала эрхэ нүхэсэл мүн гэжэ тоолохо шухала.

1975—1980 онуудта автономито республиканууд болон областьнуудаар газар дээрэ мелиораци хэхэ тодорхой даалгабаринууд баталагдаа.

Газарые мелиорацилгын хүдэлмэри хэхын тула СССР-эй Мелиорациин ба үһалууриин ажахын министерствын дэргэдэ РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонодо газар мелиорацилха Главна управлени — Главнечерноземводстрой байгуулха. Энэ зургаан нэгэн доро РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэ мэдэлтэй байха юм. Хахалагдадаг газар, сабшалан үһалха бүхы хүдэлмэри дүүргэхэ, овощ ургуулдаг ажахынуудай үһалууриин барилга хэхэ, үһалагдадаг культурна бэлшээри болон сабшалан байгуулха, культуртехническэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ, хахалагдадаг газарай хэмжээе ехэ болгохо, мүн бусад ажал хэхэ, тэрэшэлэн мелиораци хэгдэдэг газар дээрэ мэргэжүүлэгдэһэн совхозуудые байгуулха даалгабари Главнечерноземводстройдо үгтөө.

Үһалууриин ажахынуудай үйлэдбэриин үндэһэ һуурие түргөөр хүгжөөхэ, нэн түрүүшээр үйлэдбэриин барилганнуудые бодхоохо, барилгын организацинуудта гэр байра бариха, мүн түмэр бетон зүйлнүүдые гаргадаг предприятинуудые, техникэ заһабарилдаг предприятинуудые барихыень СССР-эй Мелиорациин үһалууриин ажахын министерствэдэ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэ дурадхагдаа.

Газарай хүрьһэндэ избёосхо оруулха хэрэгые ехэ удха шанартай дээрэ тоолоод, 23 миллион гектар газар дээрэ иимэ хүдэлмэри бэелүүлэгдэхээр хараалагдаа. Избёосхын материалнуудые гаргадаг предприятинуудые барихыень СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствэдэ, СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствэдэ, СССР-эй Хара металлургиин министерствэдэ, СССР-эй Промышленна барилгын министерствэдэ, Химиин промышленностиин министерствэдэ, Транспортна барилгын министерствэдэ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэ, мүн бусад министерствэнүүд болон захиргаанүүдтэ даалгагдаа.

РСФСР-эй промышленностиин барилгын материалнуудай министерствэдэ үһа урадхуулдаг керамическа соргонуудые, избёосхын гурил хэдэг промышленна нэгэдэл байгуулхыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэ, СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствэдэ дурадхагдаа.

РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонодо колхоз, совхозуудые үйлэдбэриин ба агрохимическэ талаар хангаха мэргэжүүлэгдэһэн отделенинүүдые эмхидхэхыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэ, Союзсельхозтехникэдэ даалгагдаа. Тэдэнэр ажахынуудтай хэһэн договорой ёһоор, минеральна үтэгжүүлгэ болон избеосхын материалнуудые худалдан абаха, хадагалха, газарта оруулха хүдэлмэриие, тукова холисонуудые бэлэдхэхэ, нютагай избеосхын материалнуудые, торф малтан абаха, наг шэбхэ зөөхэ, газарта оруулха хүдэлмэри, химиин аргаар ургамал хамгаалха, хүдөө ажахын авиацяар хангаха хүдэлмэри бэелүүлхэ болоно.

Һү ехээр абадаг болохо, эбэртэ бодо малай, гахайн түл түргөөр түлжүүлхэ, шахан таргалуулха томо байрануудые, мүн хонин ажалай барилгануудые, үндэгэ абаха, бройлернуудые үсхэбэрилхэ шубуунай фабрикануудые олоор бариха гэжэ хараалагдана. Малай томо байрануудые, фермэнүүдые үргэлжэдэнь оньһожоруулха машина болон түхеэрэлгэнүүдые зохёон гаргахыень машина бүтээлгын министерствэдэ даалгагдаа. Россельхозтехникын нэгэдэлдэ хабсаралгын, заһабарилгын организацинуудай үйлэдбэриин баазануудые байгуулха, тэрэшэлэн мал ажалай фермэнүүд болон томо байрануудай машина болон механизмуудые техническэ талаар хангадаг станцинуудые районуудта байгуулха гэжэ хараалагдаба. Мүн эдеэ хоолой, мяханай болон һүнэй промышленностиин шэнэ предприятинуудые ашаглалгада оруулха, мүнөө хүдэлжэ байһан предприятинуудые шэнэдхэн заһабарилха, совхозуудта, овощой, жэмэсэй консервэнүүдые гаргадаг хүсэнүүдые ашаглаха, продукци хамжан хэрэглэхэ организацинуудые байгуулха, овощ, хартаабха хадагалха барилгануудые бодхоохо, жэмэс хадагалха, овощ дабһалха пунктнуудые, тэрэшэлэн худалдаа наймаа хэдэг магазинуудые бариха, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай талмай үргэдхэхэ ябадал хангахыень СССР-эй Хүнгэн промышленностиин министерствэдэ, СССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин министерствэдэ, СССР-эй Һүнэй болон мяханай промышленностиин министерствэдэ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэ, Центросоюзда дурадхагдаа.

Һууринуудые совхоз, колхозуудай болбосон түхэлтэй тосхонууд болгохо, юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудые, интернадуудые, һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаануудые, соёлой байшангуудые, клубуудые, больницануудые, ажаһуудал хангалгын комбинадуудые болон соёлой-ажаһуудалай бусад барилгануудые бодхоохо талаар ехэ программа тодорхойлон хараалагдаа. Багахан тосхонуудһаа колхоз, совхозуудай һууринуудта нүүжэ ерэһэн эрхэтэдтэ хүнгэлэлтэнүүд тогтоогдоо. Байшан гэрнүүдые, хашаа хорёогой барилгануудые хэхынь тула 15 жэлэй болзортойгоор 3,5 мянган түхэриг хүрэтэр урьһаламжанууд эдэнэртэ үгтэхэ байна. Энээнэй 35 процентыень гүрэн бусаалтагүйгөөр түлэхэ.

РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонодохи үһанай ажахын организацинуудта зорюулжа, үйлэдбэриин, гэр байрын ба соёлой-ажаһуудалай барилга бодхоохыень, мүн үйлэдбэриин бааза байгуулгые түргэдхэхэ зорилготойгоор эдэ хүдэлмэринүүдые бэелүүлхыень СССР-эй Хүдөөгэй барилгын министерствэдэ, СССР-эй Хүндэ индустриин предприятинуудые бариха министерствэдэ, СССР-эй Промышленна барилгын министерствэдэ, СССР-эй Хабсаралгын ба тусхай барилгын хүдэлмэринүүдэй министерствэдэ, СССР-эй Элшэ хүсэнэй ба электрификациин министерствэдэ, мүн хэдэ хэдэн бусад министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта даалгагдаа.

1974—1975 онуудта районие түсэблэлгын ба хүдөөгэй һуурин тосхонуудые түбхинүүлэн һууринжуулгын проектнүүдые, колхоз, совхозуудай эмхидхэлэй-ажахын байгууламжын түсэбүүдые зохёожо дүүргэхыень; 1980 он болотор гол түлэб индустриальна аргаар барилга хэдэг болохые хараада абан, зонын барилгын организацинуудай үйлэдбэриин үндэһэ һуури бүхы дээрэнь хүгжөөхэ технико-экономическа үндэһэ баримтануудые зохёохо хэрэг эмхидхэхыень, ашаг үрэ ехэтэй зүйлнүүдые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхыень, хүдөөгэй барилгын эмхинүүдые мүнөөнэй оньһожоруулгын зүйлнүүдээр хангахыень СССР-эй Госстройдо, РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Хүдөөгэй барилгын министерствэдэ даалгагдаа.

Республиканска, областной, нютагай үүргэтэй асфальтаар хушагдаһан 25 мянган километрһээ үлүү автомобильна харгы, колхоз, совхозуудай ажахы доторой харгы барихаар тогтоол дотор хараалагдана. Ажахы доторой харгынуудые барилгада колхозуудта 15 жэлэй болзортойгоор урьһаламжа үгтэхэ байна.

Электро-дамжуулгын лининүүдэй, трансформаторна подстанцинуудай барилга хэхын, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ба хүдөөгэй хүн зоной коммунально-ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүрин хүсэдөөр хангахын тула СССР-эй Элшэ хүсэнэй ба электрификациин министерство шухала хэрэгтэй электрын элшэ хүсэ үгэхэ уялгатай.

Автомат телефонно станцинуудые барихыень, үйлэдбэри хоорондын телефонно хэлхеэ холбооной лининүүдые бүхы колхоз, совхозуудта барилгаяа, шэнэдхэн һэльбэлгээ гол түлэб 1980 он болотор дүүргэхыень СССР-эй Хэлхеэ холбооной министерствэдэ даалгагдаба.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, техническэ мэргэжэл олгохо талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитет мэргэжэл шадабаритай хүдэлмэришэдые олоорнь бэлэдхэхэ, техническэ мэргэжэл олгодог хүдөөгэй училищинуудые шэнээр бариха, хүдэлжэ байгаа училищинуудые үргэдхэхэ уялгатай.

РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонодо хэгдэхэ мелиоративна ба хүдөөгэй барилгые комсомолой бүхэсоюзна габшагай барилга гэжэ соносхохо тухай, студентнэрэй барилгын отрядуудые энэ зонодо эльгээхэ тухай ВЛКСМ-эй ЦК-гай дурадхал абтаа. Барилгануудые залуу кадрнуудаар бүридүүлгэдэ, залуушуулай мэргэжэл ба юрэнхы эрдэмэй хэмжээе дээшэлүүлхын тула шухала байдал байгуулгада, тэдэниие хүдөө ажахын үйлэдбэридэ түбхинүүлэн һууринжуулгада комсомолой организацинууд саг үргэлжын туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонын хүдөө ажахын селекциин, үрэһэ шэнжэлэлгын, газарай мелиорациин, хими нэбтэрүүлгын, оньһожоруулгын, электрижүүлгын эгээл шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай, дээдэ һургуулинуудай хүсэлэл оролдолго элсүүлхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Мелиорациин ба үһанай ажахын министерствэдэ, Союзсельхозтехникэдэ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэ, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэсоюзна академидэ дурадхагдаа. Эрдэмэй эмхи зургаануудые гүримшүүлэн бариха, эдэниие тусхай шэглэлтэй болгохо, энэ зонодо үндэр баян ургаса үгэдэг ороохото ургамалнуудай сортнуудые, гибридүүдые, нуга бэлшээриин ургамалнуудые, улһа, хартаабха, овощ, үүлтэр һайнтай адууһа малнуудые, шубуудые бии болгохо селекционно түбүүдые эмхидхэн байгуулха талаар тодорхой хэмжээнүүдые бэелүүлхэ.

РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, хүдөөгэй социально-экономическа байдал һайжаруулха талаар шэглүүлэгдэһэн бусад хэдэ хэдэн хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхээр тогтоол дотор хараалагдаа.

РСФСР-эй хара хүрьһэтэ бэшэ зонын хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргөөр хүгжөөхын тула партийна, совет, хүдөө ажахын, үһанай ажахын органууд шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэжэ, энэнь ороной хүдөө ажахые хүгжөөхэ удаан болзорой программа бэелүүлгэдэ ехэ туһа хүргэхэ байһандань батаар найдажа байһанаа КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдүүлээ.

Александр Николаевич Николаев Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводто олохон жэл токарёор хүдэлжэ, нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоһон хүн юм. Халаан бүриинтөө даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэ юһэдэхи табан жэлэй даабари дүрбэ хахад жэл соо дүүргэхээр социалис уялга абаһан юм. Тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь А. Н. Николаев ажалдаа.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ҺУНГУУЛИИН КОМИССИДА ТҮЛӨӨЛЭГШЭД ДЭБЖҮҮЛЭГДЭНЭ

[illegible] Верховно Соведэй Национальностьнуудай [illegible] һунгалта үнгэргэхэ [illegible] АССР-эй һунгуулиин комиссиин составта [illegible]дуудые дэбжүүлгэдэ [illegible] үшөө хэдэн суглаан республика доторнай үнгэрөө.

[illegible] аймагай [illegible] хэрэг[illegible] комсомо[illegible] суг[illegible] Буряадай [illegible] комис[illegible] ажалынгаа [illegible] нэгэн, ВЛКСМ-эй гэшүүн, бетон болохо зүйлнүүдые хэдэг үзелэй моторист **Светлана Ивановна Новокрещенных** гэгшые түлөөлхэ гэһэн тогтоол нэгэн дуугаар баталан абаа. Предприятиин комсомолшуудай дэбжүүлһэн түлөөлэгшэ этигэл найдабариемнай харюулжа шадаха байха гэжэ тэдэнэр мэдүүлһэн байна.

Арми, Авиаци, болон Флодто туһалха һайн дурынай бүлгэмэй (ДОСААФ) республиканска эмхиин зүгһөө областной сэрэгэй комиссар **Дугаржап Джалсанович Гончиков** дээрэ хэлэгдэһэн комиссиин составта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

Улаан-Үдын аймагай «Сэлэнгэ» совхозой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ ажахынгаа директор **Валентина Тихоновна Будковскаяе** түлөөлхэ гэһэн шиидхэбэри хамтынгаа суглаан дээрэ абаа. Энэ кандидатурые тус ажахын главна агроном Г. И. Кожевниковые дурадхаһан байна. Тэрэнэй оруулһан дурадхалые совхозой хүдэлмэришэн А. Н. Нигулимов, һаалишан Т. Г. Калашникова болон бусад дэмжээ.

Буряад ороной уран зохёолшодой организаци Буряадай АССР-эй һунгуулиин комиссиин составта республикын уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ **Дамба Зодбич Жалсараевые** түлөөлбэ.

Соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой президиумэй заседани боложо, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Советдэ һунгалта үнгэргэхэ Буряадай АССР-эй һунгуулиин комиссиин составта түлөөлэгшые дэбжүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ комиссиин составта КПСС-эй Буряадай обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша **Александр Бадлаевич Бардоновые** нэгэн дуугаар дэбжүүлээ.

Областной комсомолой организациин зүгһөө һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой секретарь **Сталина Васильевна Шагдыровае** түлөөлхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа.

* * *

Гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Буряадай областной комитедэй президиумэй үргэн заседани боложо үнгэрбэ. Энэ заседани дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Советдэ РСФСР-һээ һунгаха Эрхүүгэй 10-дахи һунгуулиин округой комиссиин составта кандидадые дэбжүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Буряадай облпрофсоведэй президиумэй секретарь Д. Ц. Ринчино энэ асуудалаар мэдээсэл хэхэ зуураа, Эрхүүгэй 10-дахи һунгуулиин округой комиссиин составта оруулхаар гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ **Галина Павловна Мироновае** дэбжүүлхые дурадхаба.

Тус асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан профсоюзай обкомой президиумэй гэшүүд: республикын юстициин министрэй орлогшо Б. С. Бальжинимаев, республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гүрэнэй архивай таһагые даагша Т. Г. Базарон, Гүрэнэй банкын республиканска конторын таһагые даагша И. Н. Белоусова болон бусад энэ дурадхалые дэмжэжэ байһанаа элирхэйлбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Советдэ РСФСР-һээ һунгаха Эрхүүгэй 10-дахи һунгуулиин округой комиссиин составта Г. П. Мироновае дэбжүүлхэ гэһэн тогтоол абтаа.

АЖАЛ ХЭЖЭ ХҮН БОЛОХО

Мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы үүргэ

Ленинэй ордентэ локомотив-вагон заhабарилгын заводой модельнэ цехэй Лев Петрович Гулюк гэгшын участогта «Ажалай, ниитын эрхим журамтай участок» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо үедэ байлсан хүм. Энэ баяр ёholол ехэ удаан саг соошье болоогүй hэн. Зүгөөр, удхынгаа талаар ехэ найр болоо бэлэй. Үнэмшэлгэнүүд, вымпелнүүд мүнөө шан олон хүнүүдтэ барюулагдаа, амаршалгын халуун үгэнүүд хэлэгдээ. Тэрэ үдэшэ булта баяр баясхалантайнууд ябаа hэн. Эндэ яла сала гэмэ гоёшье бэшэ hаа, позунг, плакадууд, фото-зурагуудаар цех шэмэглэгдэнхэй. hайндэртэ зорюулагдаhан ханын газетэ гаргагдаhай. «Ажалай, ниитын эрхим журамтай участок» гээд болоно. Энээнэй ашаар лэ цехэй ажалай түйлалта бэшэ аал? Иимэ журамтай байhанай ашаар үшөө 1968 ондо «Коммунис ажалай цехэй» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ байгаа хэш.

Модельнэ цех завод соогоо хамгабарин цехүүдэй тоодо ородог юм. Энэ цехэй хүдэлмэришэд модельнүүдые бүхы цехүүдтэ хэжэ, түгэс хүсэтэй локомотивуудые, гоё hайхан вагонуудые бүтээжэ гаргаха, шэрэмэр, булагаар хэжэ шудхалаануудые адли мэргэжэлтэй предприятиин хүтэлбэрилжэ хэрэгтэй заводтоо туhалдаг юм. Тус цехые туhаламжын гэнэбди. Тээд эдээнэй модельгүйгөөр ямаршье продукци хэхэ аргагүй бшуу. Бүхы юумэнэйнь эхи табидаг хадаа тон шухала удха шанартай цех болонол даа.

Цех руунь ороходо, түмэрөөр, модоор юумэ дархалдаг, мулидэг, гагнадаг станогууд, томо гэгшын кранууд. Тэндэ хүдэлжэ байгаа хүдэлмэришэд гартаа hүүшэнүүдые баринхай, зохёохы хүдэлмэри хэжэ байнад. Уран бэрхээр дархалагшадай хажууда, мүн юумэ зохёожо, ухаан бодолоо гүйлгэжэ байhан хүнүүдые харанабди. Элдэб зүйлэй дүрэ-хэбүүд үүдэнэй барюулhаа эхилээд, локомотивай хабсаргамал мантан томо станина хүрэтэр эндэ хаража болоно. Цехэй хүдэлмэришэд гайхамшаг бүтээлнүүдые дархална.

Тус цехтэ 122 хүн хүдэлнэ. Эдэнэрэй 19-ниинь коммунист, 14-ниинь комсомолшууд, долоон инженер, технигүүд бии юм. Үйлэдбэри шадамараар эмхидхэгшэд-инженернүүд, технигүүд партийна организацитай хамта коллективээ ударидана.

Цехэй начальник, инженер Андриян Михайлович Заиграевай таhалга соо заводой дирекциин, парткомой дамжуулгын Улаан туг. Үнгэрэгшэ жэлдэ долоо hара соо тус коллектив энэ тугаа алдангүй баряа бэлэй. Энэ цехэй хүдэлмэришэд 1973 онойнгоо даалгабарие декабриин 18-да дүүргээ hэн. 19 мянга гаран түхэригэй продукци түсэбhөө гадуур үгэhэн байна. Товарна продукци гаргаха түсэбөө 104 процент дүүргээ, саада жэлэйхидэ орходоо ажалай бүтээсэ 7,5 процентээр ургаа, түсэбhөө гадуур үргэн хэрэгсэлэй эд бараан ехээр алмагдаа юм.

Тус цех продукциингаа 98,4 процентые шалгалтагүйгөөр тушаадаг юм. Энэнь завод соогоо эгээл hайн үрэ дүн болоно. Энэшье жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Эдэ амжалтанууд өөрөө зүн дэгээн ерээгүй. Бүхы хүдэлмэришэдэй оролдосото ажалай ашаар, политическэ хүдэлмэри шадамараар ябуулhанай ашаар эдэ бүтэдэнэй түйлагдаhаниинь элитэ.

Хүнүүдтэй хүдэлхэ, тэдэнэрэй эрилтэ, хэрэглэмжэ хахайхэ мэтын асуудалнуудаар партийна организацишье, цехэй хүтэлбэрилэгшэдшье, инженернүүд, технигүүд холо hонирходог юм. Технолог Евгений Леонидович Светлов хэдэн жэлэй туршада партийна организацин толгойлно. Цехэй коммунистнууд үнгэрэгшэ жэлдэ политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай асуудал 7 дахин зүбшэhэн байна. Үйлэдбэриин культура дээшэлүүлхэ тухай, хүдэлмэришэдэй hуралсал тухай, үниинэй хүдэлмэришэдэй дүй дуршэл залуушуулда дамжуулха тухай гэхэ мэтын асуудалнууд зүбшэгдэhэн байна. Череповецэй металлургическа заводой хүтэлбэрилэгшэд, инженернүүд, техникүүдэй коллективэй эхилhэн шүүдэе хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хабаадаха тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоол эндэхи коммунистнууд зүбшэн хэлсээ. Ажал хүдэлмэри дээрэ хүмүүжэлгэ хүнүүдтэ ехэ туhа табигдаха hэншэ. Цехэй коммунистнуудай тон зүб хараа шүгам мүн болоно.

Заочноор hуралдаггүй коммунистнууд, комсомолшууд политическэ hуралсалда хабаадана. Эдэнэр занятида ерэhэн болоод, ёhын тэдэдэ hуугаад гарадаг бэшэ, харин политическэ эрдэмээ дээшэлүүлнэ. Занятида ерэхэгүй абадал гэжэ байхагүй. Цехэй партийна бюрогой гэшүүн, эрхим зэргын модельщик Геннадий Александрович Демин энэ hургуули ударидана. Олон юумэ уншаhан, марксизм-ленинизмын үдэшын университедтэ hурадаг, лектор, эдэбхитэй хүн юм. Хэдэр ажалдаал адли пропагандистын даалгаб а р и н е дүүргэдэг, заняти бүхэниинь hонирхолтойгоор үнгэрдэг. Хүндэ юумэ ойлгуулжа, этигүүлжэ шададаг, жэшээ баримтануудынь этигэмэ байдаг.

Цехэй хүдэлмэришэд коммунис ажалай hургуулида hуралсана. Цехэй начальник А. М. Заиграев өөрөө энэ hургуули хүтэлбэрилнэ. Экономикын шухала шухала асуудалнуудые эндэ үзэнэ. Заняти тухай тэмдэглэдэг дэбтэр дээрэ уншанабди: «Февралиин 5-да заняти болоо. «Ажахын тоосоондо орохон предприятиин экономическа баланс» гэжэ темэ үзэгдэнэ. 75 хүн ерээ. Үбшэнэй шалтагаанаар хоёр хүн ерээгүй. Февралиин 19. «Хүдэлмэриингөө газар бэлдэхэ гээшэ минута бүхэниие арьбалhантай адли» гэhэн темэ үзэhэн байнабди. Занятидаа булта ерээ». Экономикын эрдэм шудалха хэрэг эндэ hайнаар табигданхай, тиигээдшье хүтэлбэрилэгшэ өөрөө энэ hургуули ударидахадань, ямар удха шанартайб гэжэ эдэ бэшэлгэнүүд элирхэйлнэ бэшэ аал.

Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд: Г. А. Демин, А. М. Заиграев, И. Н. Лисов гэгшэд hарадаа хоёр удаа цехтээ лекци уншана, hарадаа нэгэ дахин заводой хэмжээ ябуулгада цехээрээ хабаадана. Олон хүдэлмэришэдынь библиотекэдэ ябадаг, агитаторнууд участогуудтаа гарадаг. Сүлөөтэй саг бүришье үгы шэнги байха юм. Теэд ажалаа, сүлөөтэй сагаа зүбөөр эмхидхэхэдэнь, сагынь бүхы юумэндэ хүрэдэг байна бшуу. Үдэр бүхэниие удха түгэлдэрөөр, аша үрэ ехэтэйгээр үнгэргэхын тулада оролдодогынь цехэй хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна организациин тон зүб хараа шугам гээд hанагдана. Ажал хүдэлмэри дээрэ энэ хэрэг эмхидхэхэнь бэлэн — бүхы зон үйлэдбэридэ байха. Тиигэжэ үдэшье «мастерай үдэрнүүд» гэhэн ахалагша суглаан үнгэрэгдэдэг. Мастерска участок бүхэндэ иимэ үдэрнүүд болодог заншалтай. Үдэн сабhаралгын үедэ гү, али ажалай урда тээ мастернууд цехэйнгээ ажал хэрэг тухай, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тухай, ажалай, ниитын журам тухай хөөрэлдэдэг юм.

Цехэй хүдэлмэришэд суглаад сагаа ямараар үнгэргэхэб, амаралтын үдэрнүүдтэ юу хэхэб гэhэн асуудалнуудшье цехэй ниитын организацинууд hонирходог байна. Спортын болон бусад хэмжээнүүдэй түсэб эдэдгээр табигдаг байна. Хүдөө гараха, саншар ябаха, кинодо, театрта ошохо мэтээр эдэнэр хараалдаг юм. Нэгэ жэшээ дурдан. «Социалис мүрысөөнэй отличник», үнинэй хүдэлмэришэн Владимир Петрович Матюхин 42 жэлдэ эндэ хүдэлжэ байна. Үг гаргалынь — хүдэлмэришэд. Эхэ эсэгэ хоёрнь, зургаан үхибүүдынь булталаа үйлэдбэриин түрүүшүүл, завод соо сүүтай зон юм. Хоёр залуу хүбүүдые — Саша Андрияновой, Костя Дзюин гэгшэдые Владимир Петрович дааяа абанхай. Ажалдаа заабаринан болоод лэ байдаггүй, харин ажа ахуйнь тухайшье hонирходог юм. Удаашдаа hурадаг hургуулиндань ошоо, саашаар суглаа ябаха, спортын мүрысөөндэ хабаадалсаха, гэртэнь ошохо, өөрынгөө гэртэ урижа байха. Уран зохёол тухай, гайхамшаг ажалтнуудай тухай, театр тухай Владимир Петровичой хөөрэхэдэнь, hонирхон шагнахаш.

Модельщигэй мэргэжэл hонирхолтой. Хүдэлмэришэн үдэр бүри бодоод лэ нэгэл ажал хэхэ бэшэ, харин шэнэ ажал зохёохо, бодомжолхо. Нүгөө талаhаа модельщигэй ажал орёо, ухаагаа гүйлгэхэ, шэнэ модель хэхэдэ, технологи зохёолсохо болоно. Инженер — ухаалан зохёогшо байха ёhотой.

— Нэгэ модель хэхын тулада хэдэн үдэр толгой соогоо юумэ бусалгажа ябахаш даа, — гээд Г. А. Демин хэлэнэ. Даалгабари, чертеж абаад лэ бодомжолхош. Заримдаа унтаншьегүй хонюхош. Модельщигүүд үсөөн. Дээдэ болон тусхай дунда hургуулинуудта иимэ мэргэжэлтэдые бэлдэдэггүйнь муу байна. Мэргэжэл олгодог Улаан-Үдын училищинуудташье иимэ мэргэжэлтэдые бэлдэдэггүйнь харамтай. Залуу хүдэлмэришэдые абажа, hургангүй холо харайхагүйш. Тиимэhээ дүршэлтэй модельщигүүд hургуулинуудта ошожо, мэргэжэл тухайдаа хөөрэжэ үгэдэг, залуушуултай уулзадаг юм. Дунда hургуулинуудые дүүргэгшэд — эрдэм hургуулитай залуушуул энэ орёо нарин мэргэжэл шудалха хабатайшуул энэ цехтэ ерэжэ ородог юм. Иимэ хүдэлмэришэд эндэ бии болохо байна. Тэдэнэй нэгэн Анатолий Попов эндэхи дунда hургуули дүүргээд, армида алба хэhэнэй удаа hөөргөө бусажа, бэрхэ модельщик болонхой.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри оншотойгоор ябуулhанай ашаар тус цехэй ажал хэрэг урагшатай, олон хүдэлмэришэдынь түрүү зэргэдэ ябана, шан хайрада хүртэнэ. Мүрысөөндэ илагшадай нэрэ соло цехтээ, заводтоо эли болонхой — заводой, цехэй Хүндэлэлэй самбарта фото-зурагуудынь хадаатай.

А. АЛЕКСАНДРОВ,
журналист, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой гэшүүн.

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци гаргаха гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлжэ байна. Залуу токарь Петр Матвеевич Кузминов токарнин, слесарнин мэргэжэлнүүдые шудалhан юм. Халаанайнгаа даабари 25—30 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, бүхы продукцияа эрхим шанартайгаар бүтээн гаргана. hаяшаг эндэ мэргэжэлтэдэй конкурс үнгэргэгдэhэн байна. Петр Кузминов энэ мүрысөөндэ эрхимлэжэ, заводой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

«Залуу токарь» Петр Кузминов дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэхээр уялга абаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой эрхим токарь П. М. Кузминов.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Табан жэлые болзорhоонь урид

ҮГЭДӨӨ ЭЗЭН БАЙХАБДИ

Манай Баргажанай адагай загаhанай консервэ хэдэг комбинадай коллектив эрхим шанартай продукци ехээр гаргаха, ажалладаа эрилтэтэй hайнаар хангаха гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлжэ байна. Коллективнай жэлээ жэлдэ ехэ продукци гаргаха, хараалагдаhан түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Эдэнэр юнэдээ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабари болзорhоонь урид дүрбэн хоногор уридшалан дүүргээ бэлээбди.

Дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа, даабаряа болзорhоонь урид декабриин 27-до дүүргэхэбди гэжэ, гадуур 10 мянган консервэ хэхэ, 300 центнер загаhа бариха, шэнэ онол арга, оньhон техникэ хэрэглэhэнэй ашаар ажалай бүтээсэ 1,2 процентээр дээшэлүүлхэ гэhэн уридшалан түсэб абаад, Доодо-Ангарын комбинадай коллективые мүрысөөндэ урина байнабди.

Манай коллектив бии байгаа арга боломжонуудаа hайса хаража үзөөд, иимэ уялга абаhан юм. Энэ хараа зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, оньhон техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ ушартай болоноо лэ даа. Цехүүдэй, бригаданууд, хүдэлмэришэдэй хоорондо дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэйбди. hара бүриин дүн согсолон гаргажа, эрхимлэгшэдые урмашуулдаг, нэрэ солинь Хүндэлэлэй самбарта бэшэдэг байнабди.

Анна Сергеевна Копыловагай хүтэлбэрилдэг консервэ цехэй коллектив үнгэрэгшэ жэл соо заводой, партийна болон профсоюзай организацинуудай дамжуулгын Улаан тугхан алдангүй барижа гараа. Эдэнэр жэлэй эхинhээ муу бэшээр хүдэлжэ байна. Анна Сергеевна манай комбинадта юрын хүдэлмэришэнөөр ажаллажа эхилhэн юм.

Тэрэ хүдэлжэ байгаад, заочноор техникум дүүргэhэн. Дүршэл шадабаритай, үндэр мэргэжэлтэй болоhон А. Копыловае цехэй начальнигаар табяа бэлэйбди. Анна Сергеевна ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг юм. Тэрэ түрүү хүдэлмэришэдөө эгээл харюусалгатай ажалда табидаг. Хүдэлмэришэдэйнгөө ажалые наринаар хинан шалгажа байдаг заншалтай.

Консервэ хэдэг цех соо ажал хэрэгээ hайн мэдэдэг түрүү хүдэлмэришэд олон юм. Жэшээлхэдэ, Н. И. Ларионова, Г. Т. Илькова гэгшэд тус цехтэ хорёод жэл соо хүдэлнэ. Надежда Ивановна Ларионова загаhа сэбэрлэхэ, шанаха, шараха ажал тэгшэ hайнаар хэдэг байха юм. Бэшэшье олон хүдэлмэришэд хэдэн ондоо мэргэжэл шудаланхайнууд. Ямаршье ажал хэхэдээ, hайн шанартайгаар бүтээхэ гэжэ оролдоно.

Анна Копылова продукци гаргаха, шэнэ онол арга хэрэглэхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал табидаг. Тэрэнэй оролдолго, үүсхэлээр жэжэ загаhа, далайн скумбри загаhые өөрынь тоhон соо шарадаг болонхойбди. Огородой эдеэнтэй холижо хэhэн консервэ мүн лэ олоной hайшаалда хүртэhэн юм.

Консервнэ цехэй начальник А. С. Копылова hаяшаг Калининградай загаhанай консервын комбинадта ошожо ерэhэн юм. Тэндэ хараhан үзэhэн юумэеэ хүдэлмэришэдтөө хөөрэжэ, ойлгуулжа үгөө. Мүнөө сүүдхэдээ 22—23 мянган баанха консервэ хэжэ, даабаряа 5—10 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Энэ цехэй коллектив байгша оной хоёр hара соо 930 мянган баанха консервэ хэхэ даабаряа 986 мянганда хүргэжэ, түсэбөө 6 процентээр үлүүлэн дүүргээ.

Консервэ хэдэг цехэй хүдэлмэришэдэй эбтэй эетэйгээр хүдэлhэнэй ашаар иимэ hайн үрэ дүн түйлагдаба ха юм. Эдэнэр амжалтаяа улам арьбадхаха гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллана. Загаhа сэбэрлэхэ, шанаха, шараха, бэлэн болоhон продукци баанхануудта соо хубаажа хэхэ оньhон түхеэрэлгэнүүдээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэжэ оролдоно. Дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд урдаа табиhан зорилгоёо бэелүүлжэ шаданашье. Тус цехэй коллектив продукциингаа 99,2 процентые нэгэдэхи сортоор техническэ хиналтын таhагта тушаадаг болонхой.

Анна Сергеевна Копыловагай даадаг цехэй коллектив халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ байhаар. Эдэнэй бага гаргашатайгаар ехэ продукци гаргахын тула загаhашаднай мүн лэ хубитаяа оруулалсана. Далай дээрэ загаhа ехээр барижа, комбинадайнгаа хүдэлмэришэдэй эрилтые хүсэдөөр хангаха хэрэгтэ ехэ юумэ хэхэ болоно. Консервэ хэхын тула сүүдхэдээ 40—50 центнер загаhан хэрэглэгдэнэ.

Иимэ ехэ загаhа барихын тула одоол мэргэжэл шадабари хэрэгтэй юм бэзэ. Манай загаhашад жэлэй дүрбэн саг соо далай дээрэ хүдэлнэ. hалхн шуурган, хура бороо соошье загаhа бариха ушар гарана. Иннокентий Петрович Малогрошевой даадаг бригадын загаhашад илангаяа амжалтатайгаар хүдэлнэ. Үбэлэй, зунайшье үедэ тэрэнэй даадаг бригадын загаhашад далай дээрэhээ баян олзотой бусадаг.

Үбэлэй үедэ мүльhэн доогуур загаhа барихань ехэ бэрхэтэй байдаг. Нэгэ, хоёр метр зузаан мүльhэ сүмэлжэ, губшуур татана бшуу. И. П. Малогрошев үнинэй загаhашан юм. Загаhанай hүрэгэй хаана байhаниие тэрэ ехэ бэрхээр тухайлдаг. Тиимэhээл үбэлдөөшье, зундаашье олзотой байха юм. hаяшаг губшуураа нэгэ доро татахадаа, 600 центнер загаhа бариhан байна. Иимэ баян олзо hүүлэй арбан жэл ... баригдаагүй юм. И. П. Малогрошевой бригадын ... дүрбэдэхи, тодорхойлхы ... лэй түрүүшын үдэрhөө ... жалтатайгаар хүдэлжэ ... на. Эдэнэр табан жэлэй ... бадахи, шиидхэхы жэл... Баргажанай аймагай ... оной нэрэ зэргэдэ хүртэ... лэй. Тодорхойлхы жэлдэ ... нэрэ солоёо алдахагүй ... hэн зорилго табяад, хүсэ... далаа гамнангүйгөөр хү... жэ байна.

Иимэ урагшаа эрмэлз... hанал бодолтой, ажал... бэрхэ хүдэлмэришэд ком... надтамнай олон юм. Эдэ... мүнөөдэр үсэглэдэрэй... үглөөдэр мүнөөдэрэй... hайнаар хүдэлхэ гэhэн ... доро ажал хэнэ. Үдэр... үдэр бүри ажалайнгаа бү... сые улам дээшэлүүл... hайн шанартай проду... ехээр үйлэдбэрилэн га...

Коллективнай дүрбэд... тодорхойлхы жэлдэ 4 ... лион 700 мянган баанха ... сервэ хэхэ, 1.800 тонно ... ханай зүйл гаргаха, 12.8... центнер загаhа бариха ... баритай. Үнгэрhэн хоёр ... рын дүн хараад үзэхэдэ, ... лективнай абаhан уял... амжалтатайгаар бэелүү... хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ ... гэжэ hанагдана. Бид... КПСС-эй ЦК-гай пар... совет арадта хандаhан ... далгада харюу болгон ... даа эдэбхи үүсхэлтэйгэ... дэлжэ байнабди. Өөр ... гаа хэлэхэ болобол, ... дэхи, тодорхойлхы ... даабари болзорhоонь ... дүүргэхээр абааhн уял... хүсэлдүүлхэл байхаб.

Т. СТЕПАНОВА,
Баргажанай адаг... загаhанай консер... комбина... главна инжене...

„АРШААНАЙ МАНИ-ДАРИ“

Дан үндэршье бэшэ, дан набтаршье бэшэ хадануудай дундуур зурыhан Ородой гол... Энэ нютагай үзэсхэлэн гоё байгаали, тунгалаг hайхан агаар ямар аятайб даа! Иишэ ерэхэдээ, нютагай зоной хүндэмүүшэ, хүхюу, үгэ хүүрээр баян, дууша, наадаша байhандань гайхахат...

Мүнөөдэр ехэ дулаахан үдэр болобо. Игаабари, hаруули газарай саhан хайлаад, түрүүшын, зүргэгүйхэн аад, яhала сортоотой горхохонууд болоод урдана.

Ород тосхонhоо баруулжаа, удангүй «Аршаанай Мани-Дари» гэжэ алдаршаhан үнинэй хонишон, коммунист Мани-Дари Мангалаевайда хүрэжэ ерэбэбди. Гэрэй эзэн багахан бэетэй, энеэбхилэн татаhан хүн. Тэрэ хуушаршаhан дэгэлээ тайлажа, шарга дээрэ хаяжархёод, маанадые дахуулан хонинойнгоо хашаа тээшэ ошоно.

— Хашаамни хуушан бэшэшье hаа, ехэл таарамжагүйгөөр баригданхай, — гээд, тэрэ хашаагайнгаа үүдэ нээхэ үедөө хэлэнэ. Үнэхөөрөөшье, нилээхэн бүгтылдэн hагад ороходомнай, хорёо соо 4—5 ехэ хурьгад обооролдон, хирэ-хирэ болоод лэ дарья табилдан мааралдажа байба.

Хашаа соо эриг сэбэр. Хуурай хохир дэбдигдэнхэй. Столбдо хадагдаhан хайрсаг соо элдэб эм дом, шприц, хүбэн гэхэ мэтэ харагдана.

— Мани-Дари Мангалаев арбан табадахи жэлээ хонишоноор ажаллана. 1959 онhоо партиин гэшүүн. Совхозой хонишодой дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ илаhан түрүүшүүлэй тоодо хододоо оролсоhон лэ байдаг, — гэжэ Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхозой парткомой секретарь Гончигбал Сандитович Сангадиев хөөрөө hэн.

Мани-Дари сэрэгэй албанай hүүлээр 2—3 жэлэй туршада шофёроор, трактористаар хүдэлөө. «Юундэ хонишон болоо хүмта?» — гэжэ тэрээнhээ hурахада: «Эхэ эсэгэ, эгэшэ аханарни булта хонишон байhан ха юм даа». — гээд энеэбхилдэг.

Үнэхөөрөөшье, хүгшэн баабайтаниинь, Очиров Жамбалтан гушаад жэлдэ хонишон ябаhан. Тэдэнэй хаража байhан хонидые Мани-Дариин абгатан, Жамбалов Жалсабтан тушаажа абаад, долоон жэлэй туршада харууhалаа. Абгатанайнгаа хонинhоо гараха болоходонь 1959 оной үбэл Мани-Дари Роза нүхэртээ хонидыень даажа абаhан юм.

— Угай хонишон ха юмбиб. Хонин ажал огто мэдэхэгүй байгааб гэжэ хэлэхээр бэшэ. Хүгшэн баабайтандаа, абгатандаа ходо туhалалсажа ябадаг hэм». — гэжэ Мани-Дари хөөрэдэг.

Мангалаевтан энэ 15 жэлэй хугасаа соо Аршаан нютагта үбэлжэдэг. Тиимэhээ «Аршаанай Мани-Дари» гэжэ алдаршаа бшуу. Үбhөө ходо өөрөө бэлдэдэг. Тиимэhээ үбэлэй хагсуу хүйтэн сагай ерэхэдэ, хонидтоо сүм хүрэхэ тэжээл газаагаа асаржа, хорёо соогоо хаагаад байдаг.

Ородой үбгэд, хүгшэд, hургуулиин үхибүүд тэрэнэй звеногой бүридэлдэ орожо, үбhэ ехээр сабшажа, совхоздоошье тушаадаг.

1972 ондо Мани-Дари Мангалаев 100 эхэ хонин бүхэнhөө 97 хурьга, нёдондо 87 хурьга абажа, гарзалуулангүйгөөр тушаагаа. Мүнөө үедэ дүрбэн зуугаад хурьгад абтанхай байна. Тингэжэ 100 эхэ хонин бүхэнhөө 90 гаран хурьган абтаад, тэнжээгдэжэ ... хай. Мүн үшөө түрэхэ ... сии.

— Мүнөө жэлдэ үбэл ... жээлээр hайн үбэл... байнабди. Хонидни то... тарган байгаа. Тии... хурьгад үбшэлнэгүй, г... хохидолдо ороногүй. ... дөөл, эхэ хонид hайн ... гаал hаа, тэдэнhээ абта... түлшье hайн байха ж... тэй бшуу, — гэжэ, Мани-... ри хурьгадтаа үhа хэжэ ... хэ зуураа хэлэнэ.

Мани-Дари Мангала... хашаа соо ороходо дан ... лааншье бэшэ, дан хүй... шье бэшэ, юрэл hэрюу... Хурьгадайнгаа томонууд ... лотор үсөө үсөөнөөр ... гадаг. Олоорнь байлга... юугээрээ муу хаб? ... хүсэ орожо, борожо... хурьгадай эхээ хү... болиhониинь олон соо ... рогдохогүй жэшээтэй. ... хэдээ үдэр бүри 4—5 ... хурьган хүсэд hайнаар ... хүхэнгүй үлөө hаа, ех... гарза хохидолдо ору... бэшэ гү? Үсөөн үсөөн... эхыень хүхүүлхэдэ, ... хурьганай муугаар хү... ниинь эли байха ха юм.

«Аршаанай Мани-Да... Эртээр сайжа эхилhэн ... гойтой, талын шэрүүн ... хиида шэрбүүлжэ, хү... hэн шарайтай энэ юрын ... залуудаа шэлэhэн мэрг... дээ урбангүй, мүнөө бол... ажаллаhаар. Бидэ хон... хорёо соо hуунабди. Үд... улаан наран бүри доош...

— Нам тухай юушье ... шэжэрхихэбши даа... hаа зууе абаhан хүн ... Юрын лэ хонишон ха... биб. Хэжэ ябаhан ажа... шадалайнгаа хабаар, hай... хүдэлхые хүн бүхэн ... додог ха юм. Бишье ... хүн бээзэб.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИ...

сошордомо дохёо

АНХАРАЛ, ОРОЛДОЛГЫН hУЛАДАhАНhАА

hүүлэй мэдээгээр Мухар-Шэбэрэй аймагай «Авангард» совхоздо бүхыдөө абтаhан 3608 хурьгалай 456-ниинь гэхэ гү, али 12 процентынь гарзалаа. Энэнь нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 7,5 дахин олон болоно. Тээд ямар шалтагhаа хурьгад иитэрээ гарзалжа эхилээб? Энэ асуудалда тодо харюу абахын тулада совхозой хэдэн отарануудаар ябажа, байдал hуудалтайнь, ажалтайнь танилсажа, олохон дутагдалнуудые элирүүлээбди.

Ахалагша хонишон С. Сафиулинай отара совхозой түб —Подлопаткаhаа 27—28 километрэй зайда оршодог Дээдэ-Алташа гэжэ газарта байрланхай. Харгыhаа, hуурин тосхонhоо холо ажаhуудаг хонишод өөрынгөө дуран соо байдаг ха гэжэ энээ хараhаар лэ мэдэхээр. Хонидой хорёо соо хүн үгы, хонжэн. Хурьгадта асарагдаhан сэл хүхэ үбhыень мал дуран соохоноо эдижэ, шахаягаида байhандал тарганиахай, эдишээ харамнан бүйхэрэлдэнэ.

— Түрүүшынхээ хурьгалха 640 зуhагуудые нёдондо октябриин hүүл багаар тушаажа абаа hэмди. Туранхай байгаа hэн. Таргалуулжа үрдигдөөгүй. Мүнөө 500 эхэ хониинhоо 300 хурьган абтаад, 172-ынь амиды мэндэ үлөөд байна. — гэжэ С. Сафиулина hэнгэргүй тайлбарилна.

— Амидынь 172... Энэ хабэзрээ байбал, саашадаа юун болохоб? Хүхэ ногоондо гаратар хабарай хагсуу хүйтэн үдэрнүүдые дабаха ха гү? Отарын байдалтай танилсахада, хурьгадhаа байха эхэ хонидынь ондо орохоор бэшэ хэбэртэй. Юуб гэхэдэ, эхэ хонид, хурьгадынь булта туранхай. Намартаа hайн бэлшээри дээрэ манагдажа, хүсэд таргалаагүй, зуhаhаа өөдэргэн, hайн хурьган загаад абтахаб даа. Тиигэжэл үлбэр хурьгад үниишье болонгүй хүйтэ абаад гарзална. Эндэ эгээн хүшэр юумэниинь — хонишод дуталдана. Ахалагша хонишон үнинэй үбшэлэнхэй. Орондонь хэншье ерээгүй. Мүнөө С. Сафиулина, тэрэнэй хүбүүн Рабдул, Р. Незамов гэгшэд хони, хурьгадаа эдеэлүүлээ болоно. Хонидынь үбhэ тэжээлээр дуталдана гэхын аргагүй. Газаань хүсэд хурахэ үбhэ, зелёнко, hолоомонhоо гадна, бутаргагдаhан 24 центнер тарла талханай зүйл, 32 центнер концентрат бии. Хонин бүхэндэ үдэрэй 300 грамм концентрат, hолоомо, зелёнко, үбhэ үгэдэг, гурба дахин уhалнабди гэжэ хонишод мэдүүлнэ. Үнэндөө хонин бүхэндэ рационоор табигдаhан тэжээл хүсэд үгтэнэгүй гэжэ элирүүлэгдэбэ. Жэшээнь, эгээл туранхай 50 эхэ хонин бэлшээридэ гаргагданагүй, дэшэлүүлэгдэhэн рацион дээрэ харууhалагдаhан нэрэтэй аад, үдэртэ хоёр тэбэри үбhэ, хоёр хүнэг тухай концентрат эдидэг байhаниинь балиhса харагдаа. Мүн тиихэдэ бэлшээридэ ябадаг hүрэг хонидтоо тэжээл хүсэд үгэдэггүй байба.

— Үбhэ, hолоомотой, талха таряатай байгаад, хони хурьгадтаа юундэ үгэнэгүйбта? — гэжэ асуухада:

— Нормоhоо үлүү үгэжэ болохогүй, Апрель hарада эдихэ концентрадаа hаяхан асараад байнабди, — гэжэ С. Сафиулина харюусаба.

Удаань совхозой директор Г. Д. Сандаковтой уулзажа, хөөрэлдэхэдэмнай, нэгэшье отарада апрель hарын концентрат үгтөөдүй байhаниинь элирээ. Энэ ушарта ямар тобшолол хэлтэйб гэхэдэ, үлүү ехэ алмалта, арьбалалта хээд, ажахыдаа хохидол тохёолдуулжа байна. Хонишодой дааhан ажалдаа харюусалгатайгаар хандаад, рационойнь ёhоор эдеэлүүлээд, уhалаад байгаа hаань, үлбэр хурьгад абтажа, олоороо гарзалхагүй hэн.

Удаадахи В. Н. Гумпыловай даадаг отарада ошоходомнай, үлүү hайн юумэниинь үзэгдэбэгүй. Харууhалжа байhан зуhаhаань 364 хурьган абтабашье, хахадынь шахуу гарзалаа. Коммунист, үнинэй хонишон В. Н. Гумпылов ямар ушарhаа иимэ олон хурьга гарзалуулааб?

— Түл абалгын эхилээд байхада, хаалта, хаамагууд дуталдажа, нарай хурьгадаа нэгэ таhалга соо олоор байлгаха баатай болоо hэмди. Уйтан байрада хүйтэн дал соо байхадаа, гарзалжа эхилээ, — гээд Владимир Насыкович тайлбарилна.

Шэнэ түл абалгадаа hайнаар бэлдээгүй, совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө саг соогоо туhаламжын хүргэгдөөгүй байhанда абтаhан хурьгадай хахадынь шахуу гарзада ороо.

В. Н. Гумпыловай бригадада, мүн ажахын бусадшье отаранuудта түл абалгын үедэ хурьгашадаар Улаан-Үдын хүдөө ажахын институдай студентнэр эльгээгдэhэн юм. Гэбэшье тэдэнэрэй заримаиинь хонишодто hайнаар туhа хүргөөгүй, миил үдэрөө үнгэргөөд бусаhаниинь гэмшэлтэй.

— Ондоо хүниие хурьгашанаар абаха гэхэдэ, байха гэр үгы. Өөрымни гэр уйтан, үхибүүдни олон. Багтахын аргагүй, — гээд Владимир Насыкович хөөрэнэ.

Энэнь тон зүб. Хурьгашадаар хүдэлхэеэ ерэhэн студентнэр хонохо байрагүй дээрэhээ, арбаад модоной зайда байhан Алташа нютагhаа үдэрөөр ябадаг байгаа. Тиигэжэ ажаллахада ямар үрэ гарахаб?

Совхозой хэдэн отарануудаар ябажа, ажалтайнь танилсаад, хонишодтойнь хөөрэлдөөд байхада, хонишод культурна ажаhуудалай талаар муугаар хангагданхай, социалис мүрысөөн ёhын тэдысэ саарhан дээрэ эмхидхэгдэhэн, хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй зүгhөө эмхидхэлэй болон политическэ ямаршье хүдэлмэри ябуулагдадаггүй байгаа. Иимэ байдалые hамбаашалан, зарим хонишод даахан ажалдаа эдэбхи үүсхэлгүйгөөр хандажа, зооветеринарна заабари бүдүүлигээр хазагайруулдаг байба.

Отара бүхэн хонишодоор хүсэд хангагданхай бэшэ. Мүнөө үедэ адагынь 7—8 хүн дуталдана. Иимэ байдалhаа хайшан гээд гараха тухайгаа совхозой хонишод, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэшье hайн мэдэнэгүй ха.

Түл абалгада тохёолдоод байhан бэрхэшээлнүүд түргэн усадхагдаагүй hаа, хони, хурьгад бүри олоор гарзалжа, ажахыда ехэхэн хохидол ушаруулхань. Тиимэhээ КПСС-эй райком, аймгүйсэдком, арадай хиналтын комитет дээрэ хэлэгдэhэн дутуу дундануудые усадхажа, удаарулангүй зохихо хэмжээ абахыень хүлеэгдэнэ.

М. РИНЧИНОВА,
аймагай арадай хиналтын комитедэй штатнабэшэ инспектор.
В. БАЙРОНОВ,
хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын ба шанарай талаар гүрэнэй инспектор.
В. ШИРДАРМАЕВ,
аймагай «Ленинэй зам» газетын тусхай корреспондент.
Б. ЖАМБАЛОВ,
манай тусхай корреспондент.

Бэшүүрэй аймаг... ннай нэрэмжэтэ ... hаалишад нэгэдэ... лай hy hаалгын ... тын 8-да дүүрг... ВЛКСМ-эй гэшүүн Разуваева 10-да... дүүргэhээр түрэл... Калининнай нэрэмж... хоздо ажаллахаа... Эгээл залуу hаали... рня Разуваева 19 ... на.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ... шан М. Разуваева.
С. БАЛДУЕВАЙ ...

Политическэ һуралсал

ДУТАГДАЛНУУДАА УСАДХАХА ЁҺОТОЙБДИ

Партийна ба комсомолой гэгээрэлэй һургуулинуудта хэшээлэй дүүрэтэр багахан саг үлэбэл даа. Ушар тиимэһээ коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй политическэ һуралсалай зарим тэды дүнгүүдые гаргажа болохо байна. Тэрэшэлэн бии байһан дутуу дунданууд һуралсалай жэлэй дүүрэтэр усадхаха уялгатайбди.

Хэрбээ политическэ һуралсал партийна организацинуудай гол анхаралда байгаа һаань, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүд политическэ эрдэмээ дээшэлүүлдэг, тэрээнһээ уламжалан тэдэнэр ажахын асуудалнуудта шиидхэхы нүлөө үзүүлдэг гээд бидэнэр бодото байдал дээрэһээ ойлгоһон байхабди.

Политическэ һуралсал ямараар үнгэржэ байнаб?

Гааргын совхозой партийна организацинуудые эндэ дурдая. Научна коммунизм шудалдаг һургуули эндэ хүдэлдэг юм... Эндэхи дунда һургуулиин багша, дүй дуршэлтэй пропагандист Шойнхор Дымбренович Очиров энэ һургуулиие хүтэлбэрилдэг. Совхозой бригадирнууд ба механизаторнууд энэ һургуулида ябалсажа, эрдэм мэдэрэлээ дээшэлүүлнэ, үйлэдбэридөөшье муу бэшэ дүнгүүдые туйлана.

Тус совхозой үйлэдбэриин экономико ба хүтэлбэрилгын үндэһэ һуурииие шудалдаг һургуулиие залуу пропагандист Даба Бубеевич Мункоев хүтэлбэрилдэг юм. Тэрэнэй хэшээлнүүд хододоо һонирхолтойгоор үнгэрнэ. Тиихэдэ совхозой директор Л. Б. Цыремпилов совхозой хүтэлбэрилхы тушаалтадай экономическа һуралсалые ударидадаг. Экономическа һуралсалай хэшээлнүүд нэгэшье таһалдангүй, ашаг үрэ ехэтэйгээр үнгэрнэ.

Тодорхойлон хэлэбэл, политическэ ба экономическа һуралсал Гааргын совхоздо хүндэтэй юм. Гааргын совхозой коллективэй үйлэдбэриингөө даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэдэг ушар политическэ һуралсалтай нягта холбоотой гэжэ хэлэхэ эрхэтэйбди.

Тэрэшэлэн 1010-дахи ПМК-гай, Хурамхаанай леспромхозой болон бусад партийна организацинууд политическэ ба экономическа һуралсалда горитой анхарал хандуулдаг.

Политическэ һуралсалай амжалта пропагандистнуудта дулдыдадаг гээд бултанда мэдээжэ. Тиимэһээ пропагандистнаар хүдэлхэ гээшэ хүндэтэйшье, харюусалгатайшье даалгабари мүн. Энэ хүндэтэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ ябадаг пропагандистнар аймаг соомнай олон. Аргатын совхозой пропагандист В. Б. Хышиктуев тэрэ тоодо оролсоно. Аймагай бүхы пропагандистнууд, партиин райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедэй методическа соведэй гэшүүд тэрэнэй үнгэргэһэн нээмэл хэшээлдэ байлсаа һэн. Валентин Буянтуевич энэ нээмэл хэшээлээ теоретическэ ба методическа үндэр хэмжээндэ үнгэргөө гэжэ энэ хэшээлдэ байлсаһан хүнүүд сэгнэһэн байна.

Дэрээнэй совхозһоо — Д. П. Батуев, Һахалиин совхозһоо — Б. В. Надмитов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо М. М. Доржиев болон бусад аймагай эрхим пропагандистнууд гээшэ.

Аргатын, Барханай, Гааргын, Дэрээнэй, Һахалиин дунда һургуулинуудта, аймагай больницада, дотоодын хэрэгүүдэй районно отделенидэ, 8-дахи СПТУ-да политическэ һуралсал һайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Гэхэтэй хамта, аймагай хэдэн партийна организацинуудта политическэ һуралсал муугаар табигданхай. Жэшээлхэдэ, Хурамхаанай совхозой главна мэргэжэлтэд-пропагандистнууд Д. П. Цыбиков, В. Ш. Гомбоев, В. Б. Баянов гэгшэдэй хэшээлнүүд муугаар үнгэргэгдэнэ. Тиихэдэ Аргатын совхозой зоотехник Д. Б. Гатаповай зүгһөө партийна даалгабаридаа харюусалгагүйгөөр хандаһанһаа боложо, хэдэн хэшээл таһалдаа.

Аймагай хэлхеэ холбооной узелай коллективтэ экономическа һуралсалай хэшээлнүүд мүнөөшье болотор гүримшүүлэгдээгүй байһаар.

Политическэ һургуулинууд ба семинарнуудай хэшээлнүүдые һуралсалай жэлэй дүүрэтэр һайнаар үнгэргэхын, программаяа дүүргэхын тула партийна организацинууд бодото хиналта хэхэ, шанга хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй. Энээнһээ урид хэшээлнүүдтээ хайша хэрэгээр хандаһан хүнүүдтэй тусхай хөөрэлдөө хэхэ, өөһэдөө темээ шудалха хэрэгтэнь туһалха шухала.

Һуралсалай жэл амжалтатайгаар түгэсхэхын тулада партийна организацинууд, пропагандистнар зохихо хэмжээнүүдые абажа байна.

Д. ШАГДАРОН.
КПСС-эй Хурамхаанай райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОЙ МОДОНОЙ АЖАХЫН ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БА АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1973 оной түсэбүүдые ба абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Рябов Тимофей Ивановичые — Ивалгын ой модоной оньһожоруулагдаһан ажахын жолоошон.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Гладышев Василий Васильевичые — Прибайкалиин ой модоной оньһожоруулагдаһан ажахын жолоошон.

Солдатов Николай Семёновичые — Загарайн ой модоной оньһожоруулагдаһан ажахын жолоошон.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Цыденова Балма Содномпиловнае — Хоринн ой модоной ажахын ойн харуулшан.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Тришкин Иван Ефимовичые — Кикын ой модоной ажахын ойн харуулшан.

Шоёнов Бадмажап Шоёновичые — Захааминай ой модоной оньһожоруулагдаһан ажахын ойн харуулшан.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной мартын 1.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй ХАБСАРАЛГЫН БА ТУСХАЙ БАРИЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИНҮҮДЭЙ МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД БОЛОН ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1973 оной түсэбүүдые ба абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Алеев Саид Шаязистовичые — «Сибхиммонтаж» трестын Забайкалиин хабсаралгын управлениин ахалагша хүдэлмэринүүдые эрхилэгшэ.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Изаксон Борис Файбушеевичые — «Востоксантехмонтаж» трестын Буряадай хабсаралгын управлениин слесарь-сантехнигүүдэй бригадир.

Чумаков Владимир Николаевичые — «Востоксибэлектромонтаж» трестын Улаан-Үдын хабсаргалгын управлениин электро-хабсаргагша.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Жаров Иван Афанасьевичые — «Дальстальконструкция» трестын Буряадай барилга-хабсаралгын управлениин хабсаргагшадай бригадир.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Будаев Владимир Ильичые — «Дальстальконструкция» трестын Буряадай барилга-хабсаралгын управлениин электро-гагнууршан.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной мартын 4.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй ГОССТРОЙН ПРОЕКТ ЗОХЕОДОГ, БЭДЭРЭЛГЭ ХЭДЭГ, НАУЧНО-ШЭНЖЭЛГЫН ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ БА ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ, РСФСР-эй АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН БА МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1973 оной түсэбүүдые абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнь түлөө Улаан-Үдэ городой «Бурятгражданпроект» институдай проектнэ кабинедэй начальник **Житихина** Нина Ивановнае **Ажалай Улаан Тугай** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной мартын 11.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХАНГАЛГЫНТАЛААР СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БА АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1973 оной түсэбүүдые абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнь түлөө Улаан-Үдын «Бурятснаб» баазын ашаа тээгшэ **Красовский** Тимофей Павловичые **«Ажалай габьяагай түлөө»** медаляар шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 оной мартын 6.

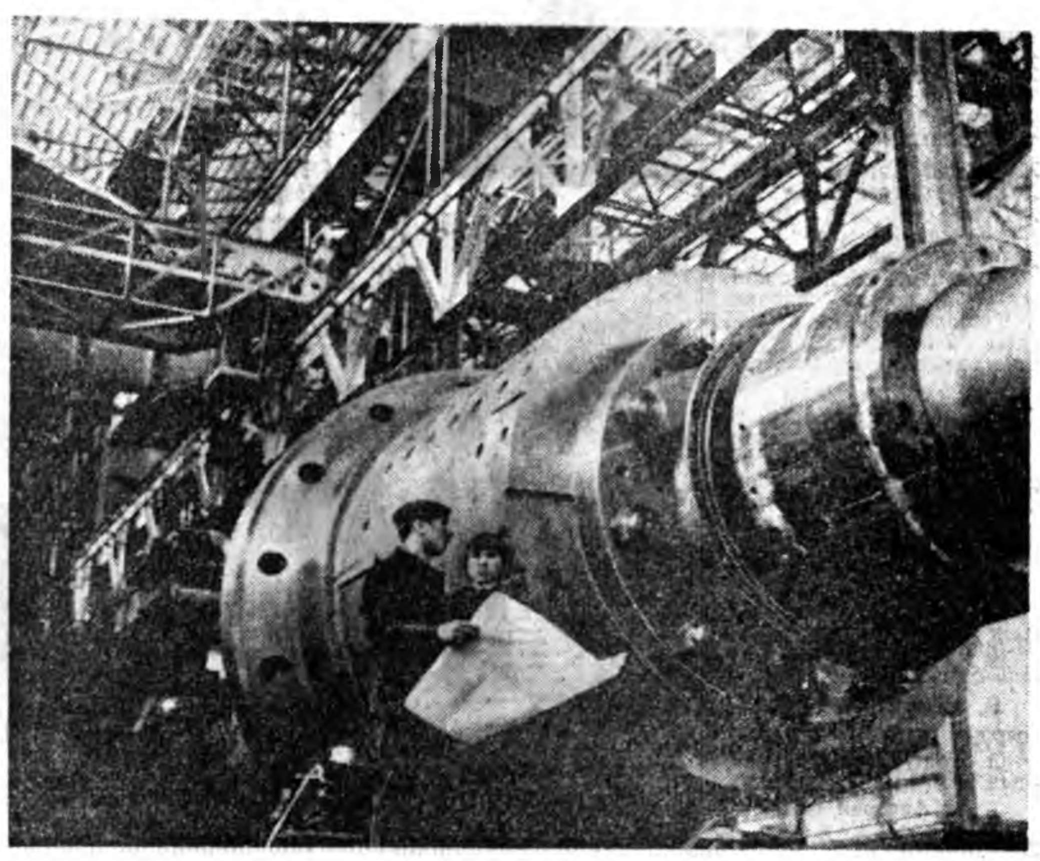

Свердловск хотодохи хүндэ электромашинануудые бүтээн гаргадаг Ураалай заводто («Уралэлектротяжмаш») баригдажа байһан Усть-Илимэй ГЭС-тэ 1974 оной түрүүшын хахад жэлэй туршада 240 мянган киловатт хүсэтэй хоёр гидрогенератор бэлдэжэ үгэхэнь. Үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багта завод үшөө нэгэ иимэ генератор тэрэ барилгада эльгээһэн байна. Энэ гурбан агрегат энэ жэлдэ промышленна ток үгэжэ эхилхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Свердловск хотодохи хүндэ электромашинануудые бүтээн гаргадаг Ураалай заводто 240 мянган киловатт хүсэтэй генераторай роторой голые мүлихэ ажал хэгдэжэ байна.

АПН-эй фото.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

КОЛХОЗ ЭМХИДХЭГШЭДЭЙ НЭГЭН

Совет засагай болон буряад арадай гэгээрэл болбосоролые улам дээшэнь үргэхэ, хүгжөөхэ хэрэгэй түлөө ами наһаяа гамнангүй тэмсэһэн, бүхы хүсэ шадалаа, оюун бодолоо зорюулһан, үргэн Түгэдөө алдартай болоһон хүнүүд манай Суулга нютагта олон һэн. Зариманиинь мүнөөшье бэе мэндэ ажаһуудаг. Эдэ аха нүхэд хаанашье, ямаршье ажалда ябахадаа, үльгэр жэшээ харуулан хүдэлдэг байна. Урагшаа һанаатай эдэ үбгэд, хүгшэд мүнөө үндэр наһатай болоошье һаа, залуушуулые хүмүүжүүлдэг, тэдэндэ зүб замыень заажа үгэдэг, тэдэнэй ёһотойл дүтынь багшанар болонхой.

Һаяхан Суулгын совхозой центртэ томо гэгшын клуб нээгдээ. Тэрэ клубые нээлгын баяр ёһололой суглаанай болоходо, Суулгын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын элидхэл дотор: «эдэбхи зорилгоо түгэлдэр, зондоо хүндэтэй хүнүүд нютаг нютагта бии. Тэдэнэй дундаһаа илангаяа Дондог Гурожаповые онсо илгажа хөөрэмөөр. Энэ хүмнай түрэл нютагтаа эгээ түрүүн колхоз тогтоолсоод, олон жэлдэ тэрэнэй түрүүлэгшээр хүдэлөө», — гэжэ тэмдэглэгдээ һэн.

Дондог Гурожаповые нютагаархиниинь шүрхэгэр хара ута һахалтай хадань ульһатай дулаанаар манай «Чапай» гэжэ нэрлэдэг юм. «Чапай» гэжэ энэ үбгэниие нэрлэхэдээ, ехэ эрэлхэг хатуу зоригтой колхозой ударидагша ябаа гэжэ тэмдэглээ ха гэжэ би бодогшоб. Энэ хүнэй намтарые шагнаад, хараад үзэбэл, үнэхөөрөөшье: колхозой ажал хэрэгтэ шармайн орожо, үни удаан жэлдэ колхознигуудайнгаа урда түрүүлэн, «Урагшаа, нүхэд!» гэжэ уряалжа ябаа гэжэ мэдэмээр.

...1919—1920 онуудта Совет засагые тогтоохын түлөө Сибириин партизанууд сагаантантай дайлалдажа байгаа.

Дунда шадалтай хүдөөгэй малша буряад айлай бүлэдэ түрэһэн Дондог хүбүүн мэдээжэ партизан Цыбик-Доржо Будаевтай Барыкино-Ключи, Десятниково тосхонуудта байрлаһан Сибириин партизануудай штабта ерэжэ, тэрэнэй штабай начальник байһан Широких-Полянскиһаа шэнэ совет засагһаа эгээ түрүүшынгээ даабари абаһан юм. Уданшьегүй Дондог Гурожапов Өөни, Шулуута, Һухын-Булаг болон хүршэ бусад нютагуудаар ябажа, партизануудта хэдэн ашаа тоһо, мяха, талха суглуулжа, тэрэнээ Нуур деревнидэ тогтоһон партизануудай штабта тушаагаа. Иигэжэ гүрэн түрынгөө эрхэтэнэй үүргэ дүүргэжэ эхилээ һэм гэжэ тэрэ хөөрэдэг.

Дондог Гурожапов 1928—1929 онуудай үеэр Өөни, Шулуута нютагуудта үгытэй таряашадай комитет эмхидхэжэ, тэрэнэй түрүүлэгшээр хүдэлһэнөө. Шулуута Булагай нюдарган баяшуудтай, лама бандинартай эрид шууд тэмсэһэнээ һанадаг.

1930 ондо Өөни, Шулуута нютагуудта Дондог Гурожапов комсомолой ячейкын ударидагша Моорон Доржын Даша-Дондогтой түрүүшын хамтын ажал — ТОЗ эмхидхээ бэлэй. Тэрэ үедэ үгытэй ядуу байдалтай айлнуудые хамтын ажалда оруулхын тула нилээд ехэ идхамжын хүдэлмэри хэһэн байха. Улаань 1931 ондо Өөни, Шулуута булагуудай айлнуудые Шулуутада нүүлгэн нэгэдүүлжэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз эмхидхээд, түрүүлэгшээр һунгагдаа һэн.

Эрхэ сүлөөтэ байдалай түлөө тэмсэл соо хүдэржэһэн Дондог Гурожапов жэл ерэхэ бүри ургажа, эрдэм мэдэрэлынь улам гүнзэгыржэ, ажабайдалай орёо асуудалнуудые тоб байса шиидхээд хэдэг байгаа. Дондог Гурожапов энэ колхозой түрүүлэгшээр 1934 он болотор ажаллаа. Тэрэ жэлдэ энэ колхозтой нэгэдэжэ, бүри томо ажахы болоходонь, Дондог Гурожапов тэрэ артелиин түрүүлэгшын орлогшоор һунгагдаа.

1941 оной зун Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилжэ, залуу эрэшүүлэй сэрэгтэ мордоходонь, Дондог Гурожапов энэ колхозойнгоо түрүүлэгшээр томилогдоо. Гэбэшье 1942 оной хабар тэрэ өөрөө сэрэгтэ татагдажа, 1943 оной январьда фронт ябаа бэлэй.

Гурожаповай ябаһан полк нэгэдэхи Украинска фронт ерэжэ, байлдаанда хабаадалсаа һэн. Тэндэхи фронт дээрэ фашис дайсадай үлүү ехэ хүсэ хаябашье һаань, Гурожаповай ябаһан часть Белгород хото сүлөөлэлсөөд, Днепр мүрэниие гаталха дүлэтэ байлдаанда ороно.

Станкова пулемедой командир Дондог Гурожапов Украинын ниислэл Киевые абалсаад, Бердичев хотые сүлөөлхэ добтолгодо, фашистнуудые гам хайрагүйгөөр хирган, өөрынгөө ротодо зам харгы гаргалсана. Совет сэрэгшэдэй хүсэтэ добтолгодо нюдаруулан, гэдэргээ сухариха баатай болоһон фашистнууд бүхы хүсэеэ хэрэглэнэ. Эдлэ дайсанай һомонууд Гурожаповай гарайнь сарбуу, тохоног дайража, хүндөөр шархатуулба. Нэгэ мэдээ ороходоо, тэрэ сэрэгэй госпитальдо хэбтэбэ. Жэл шахуу эмшэлүүлжэ һайн болобошье, дахяад дайнда ошохогүйдөө гажаран, нютагаа бусаха баатай болоо. Дондог Гурожаповичай дайшалхы намтар үнэхөөрөөшье һонин. Энээн тухайда тэрээндэ хөөрэхэ юумэн үшөө бии гээшэ. Тэрэнэй баатаршалгые Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнэжэ, тэрэнэй үбсүү орден болон хэдэн дайшалхы медальнуудаар шэмэглээ.

1944 оной хабар нютагаа бусажа ерэһэн коммунист-фронтовик Дондог Гурожапов түрэл колхоздоо эгэ арбан табан жэл бригадираар хүдэлөө.

Нүхэр Гурожаповай хэды үндэр наһатайшье хадань нютагаархиниинь колхозойнгоо һүүлдэ совхозойнгоо партийна организациин бюрогой гэшүүнээр, сомоной Соведэй депутадаар хэдэн дахин һунгаһан байна.

Мүнөө Дондог Гурожаповичай дала наймата. Тиибэшье пенсидэ гаранхайб гээд, миин һуудаггүй. Тэрэ улад зонойнгоо ашаа туһада урданайхи шэнги анхаралаа хандуулһаар. Интернациональна болон сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаадалсажал байдаг.

У-Ж. ДОНДУКОВ.
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат, доцент.

КПСС-эй XXIV съездын шийидхэбэрнүүдые бэелүүлхын түлөө

ХҮН ЗОНОЙ УРГАЖА БАЙҺАН ЭРИЛТЭНҮҮДЫЕ ХАНГАХЫН ТҮЛӨӨ

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэнэй ёһоор, совет гүрэнэймнай үйлэдбэриин хүсэнүүд асари ехээр хүгжэжэ, ажалшадай ажаһуудалай, соёлой болон бусад хэрэглэмжэнүүдые хангаха хэрэгтэ хабаатай зүйлнүүдые гаргадаг ажахын һалбаринуудые, жэшээнь, хүнгэн промышленность, тэрэшэлэн хүдөө ажахые түргөөр, ехээр хүгжөөхэ арга боломжонууд дүүрэн бии болоо.

Олон һайн гэр байра, эд бараа, хубсаһа хунар, эдеэ хоол элбэг, хүртэсэ ехэтэй болгохо, элүүрые хамгаалгын, гэгээрэлэй, соёлой гуламтануудые олошоруулхын ба хүдэлмэриень һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудые зүбөөр, һайнаар эмхидхээд байхада, хүн зоной ажаһуудал дүүрэнээр хангагдажа, гансата эхилшэдэг бэшэ гэжэ мэдэнэбди. Энээнэй тула хүгжэнги промышленностьтай байхаһаа гадна, олон һалбаритай хүдөө ажахыһаа хүн зоной һайнаар, ядамаргүй ажаһуудаг бололго, промышленностиие түүхэй эдээр хангалга сэхэ дулдыдадаг байна.

Тиимэһээ КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он), октябриин (1968 он), июлиин (1970 он) Пленумүүд, партиин XXIII ба XXIV съездүүд хүдөө ажахын хүгжэлтые түргэдхэхэ, оньһожоруулха, хүдөө ажахыда зайн гал, хими ехээр хэрэглэдэг болохо, мүн газар зүбөөр элдүүрилхэ, мелиораци хэхэ шухала гэжэ зааһан байна.

Иигэжэ наймадахи табан жэлэй эхинһээ хүдөө ажахыгаа промышленностьдахида адли түрүү үйлэдбэритэй болгохо гэһэн асари ехэ ажал хүдэлмэри манай гүрэндэ ябуулагдажа захалһан байна. Энэ хүдэлмэри юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ бүришье ехэ дэлисэтэйгээр ябуулагдажа захаланхай.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ наймадахи табан жэлэй туршада гүрэмнай 70,2 миллиард түхэриг һомолһон һаа, юһэдэхи табан жэлдэ 82 миллиард түхэриг һомолоо юм. Энэ зөөри хүдөө ажахын энергетическэ хүсэнүүдые ехэдхэхэ, үйлэдбэридэ хабаатай барилганудые үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха, хүдөө ажахые химиин, эрдэм наукын түрүү аргын хүсөөр хүгжөөхэ, мелиораци хүгжөөхэ хэрэгтэ республикын колхоз болон совхозуудта шэнэ техникын ямараар нэмэһые харахада. республикын ажахынуудай тракторна парк дадаад, комбайнууд жара гаран, автомобильна парк таби гаран процент шэнэ болоһон байна. Гансахан энээнэй ашаар хүдөө ажахыда хэгдэдэг ажалай бүтээсэ 1,4 дахин ехэ болоһон байна. Энэмнай арад зоной ажаһуудал саашадань һайжаруулха талаар парти, правительствын хэжэ эхилһэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй эшэ үндэһэн болоно. Тиимэһээ республикымнай партийна, совет органууд, ниитын эмхи зургаанууд хүтэлбэрилхы ба эмхидхэлэйнгээ ажалые сагай энэ эрилтэтэй зохилдуулан, бүри эршэмтэй, үрэ ехэтэй болгоно, социалис мүрысөөнэй эмхидхэл һайжаруулна. Энэ хүдэлмэридэнь КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тусхай тогтоолнууд, СССР-эй ба РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумүүдэй гаргаһан шухала Указууд нүлөө үзүүлһэн байна. Тэдэнэй нэгые, жэшээнь, нютагай Соведүүдэй, районно болон поселково, городской Соведүүдэй ажал хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха талаар абтаһан хэмжээ ябуулганууудай, ажалшадай депутадуудай эрхэ ба уялга тухай Хуулиин бэелжэ байһые абаад хараа һаа, эдэ бүгэдэ дээрэ хэлэгдэгшэ партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэтэй, совет хүнүүдэй ажабайдалые саашадань һайжаруулхын түлөө КПСС-эй ЦК-гай, Совет правительствын ябуулжа байһан гол хараа шугамтай сэхэ холбоотой.

Эдэ бүгэдын амжалтатай бэелжэ байһые хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар хэгдэжэ байһан ажал хүдэлмэри дээрэһээ харахада болоно. Жэшээнь, хууляар олгогдоһон эрхэеэ нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, депутадууд хайшан гэжэ хэрэглэнэб, тиихэ зуураа, үйлэдбэриин нөөсэнүүдые ашаглалгада оруулалгада, хүдөө ажахын үйлэдбэриие оньһожоруулгада ба бусад шухала хүдэлмэринүүдтэ хайшан гээд нүлөөлнэб гэхэдэ, депутадуудай бүлэгүүдтэ, постнуудта үйлэдбэридэ сэхэ хабаатай, тэндэ хүдэлжэ байһан хүнүүд, мэргэжэлтэд дэбжүүлэгдэһэн байха юм. Мүнөө үедэ, жэшээнь, Буряадай АССР-эй бүхы колхоз болон совхозууд электрын элшэ хүсэ үйлэдбэридөө хэрэглэдэг болонхой, һүүлэй үедэ мянга гаран фермэдэ гол ажалынь зайн галай хүсөөр хэгдэдэг болоһон байна. Энэ шухала хэрэгые бэелүүлхэ ажалда нютагай Соведүүдэй депутадуудай үүргэ тон ехэ. Тэдэнэр нэгэ талаһаа арад зоной түлөөлэгшэд, тиимэһээ тэдэ ажаһуудалай мүнөө үеын эрилтые тон һайн мэдэнэ. Эдэ эрилтэнүүд имагтал хүдөө ажахые комплексноор, промышленна үндэһэтэйгөөр, эрдэм наукын һүүлэй туйлалтануудые хэрэглэжэ хүгжөөбэл, бэелүүлэгдэхэ байна. Тиимэһээ депутадууд эдэ бүгэдын түлөө олониитээр, хууляар олгогдоһон эрхэеэ хэрэглэн, тэдэниие бүтээхэ гэжэ оролдоно. Эндэ иимэ жэшээ дурдамаар. Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой Улаахан-Аралай фермые даагша, тэндэхи нютагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Д. Д. Жимбеевэй үүсхэлээр депутадууд сомсоведэйнгээ сесси дээрэ оньһожоруулагдамал, зайн галаар үнеэ һааха түхеэрэлгэнүүдтэй типовой малай байра Худанай совхоздо бариха хэрэг түргэдхэхые республикын, аймагайнгаа засагай дээдын зургаануудай үмэнэ табиһан шиидхэбэри абаһан байна. Тэдэнэй энэ гүйлтаар тусхай мүнгэн юһэдэхи табан жэлэй түсэбөөр һомологдожо барилга эхилээд, тус фермэ мүнөө ашаглалгада үгтөө. Тус фермын коллектив һүүлэй һааха хахад жэлэйнгээ түсэб ойрын сагуудта дүүргэхын түлөө оролдожо байна. Республикын фермэнүүд хоорондын мүрысөөндэ тус коллектив нёдондо түрүү һууринуудай нэгые эзэлһэн юм. Энэ жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, мүнөө сагта ажалай коллективүүд хүдэлмэридөө, бэелүүлхэ зорилгодоо творческоор, холын хараатайгаар хандадаг болоо, ямар нэгэн үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ байһан хүн өөрынгөө ажалай уг удхые мэдэдэг, тиимэһээ харюусалгатай болоо. Мүнөө хүн бүхэнэй, коллектив бүхэнэй ямараар ажаллаһанһаа бүгэдэ ниитын, гүрэн түрын хэрэг үйлэ дулдыдана.

Иимэ болохолоороо совет арад зоной ажаһуудалые саашадань һайжаруулха талаар парти, правительствымнай ябуулжа байһан хэмжээ ябуулганууд хүн бүхэнэй, коллектив бүхэнэй хэрэг байхаһаа гадна, парти, правительствын хэмжээ ябуулганудтай холбоотой, тэрэнһээ сэхэ дулдыдадаг байха юм.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада хүдөө ажахыда 82 гаран миллиард мүнгэн һомологдоо һэн. Энэмнай наймадахи табан жэлэйхиһээ һураггүй ехэ. Тиимэһээ хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүри ехэ, дээдэ хэмжээндэ хүргэхэ ушартай. Иигэжэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэг болгохо, промышленностиие түүхэй эдээр хангаха хэрэг амжалтатай бэелнэ. Эдэ бүгэдын эсэстэ арадаймнай ажахы бүгэдэ дээрээ бүри ехээр хүгжэнэ, хүн зоноймнай байдал һайжарна.

Энэ хадаа түрэл партиимнай коммунизм байгуулха программын бодото гайхамшаг гэршэнүүдэй нэгэн болоно.

Н. ЖИГЖИТЖАПОВ.
Буряадай хүдөө ажахын институдай багша.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

АЖАБАЙДАЛАЙНГАА АРЮУН ЗАМ ДАБААД БАЙХА ДАА...

Нара, һалхинда сохюулжа, хүдэр шарайтай болоһон, жара наһанайнгаа забаа дабажа ябаһан хүниие харахадаа, Дабаата нютагайхид холоһоо танижа, хүндэлэн мэндэшэлдэг. Энэ хүнэй наһан соогоо гаталан гараһан замые хаража үзэхэ болоо һаа, юрын гэхын аргагүй.

— Хүнһөө үлүү ехэ ажал хэжэрхиһэншье юун байха һэм даа. Хүнэйл хэдэг юумэ хээд ябатараа, энэ хүрэгдөө, — гэжэ Юмажаб Базарович номгон даруугаар хөөрэдэг.

Бэшүүрэй совхозой Дабаата нютагта тракторно-таряан ажалай бригадын бригадирай туһалагшаар ажаллажа байһан нүхэр Базаров ажабайдалай ехэ зам дабан гараһан түүхэтэй.

Эдир залуу наһандаа Крупскаягай нэрэмжэтэ колхоздо элдэб ажал хэжэ байтараа, 1942 ондо Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда мордоһон юм. Юмажаб Базарович фронт ошоһонойнгоо һүүлээр тагнуулшын курсада хэдэн һара һуралсажа гараһанайнгаа һүүлээр, тагнуулшын түбэг бэрхэшээлтэй зам дабан гараа.

1943 ондо Курск шадар болоһон хатуу шэрүүн байлдаанда Юмажаб Базарович ехэ һургуули дабан гараһан түүхэтэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо дайнай элдэб газарнуудаар ябажа гараа. Корсунь-Шевченковскэ бүлэглэлнүүдтэ хабаадалсахаһаа гадна, Украинын ниислэл Киевые, Переяславль, Богдан Хмельницкий, Винница хотонуудые немецүүдһээ сүлөөлэлсэһэн юм.

Өөрынгөө газар дээрэһээ немецүүдые сүлөөлэлсэһэнэйнгөө һүүлээр Румыни, Венгри, Австри болон Чехословакиин газар дээгүүр ябажа, тэндэхи арад зондо эрхэ сүлөө олголсохо зол хубитай байгаа.

Фашис сэрэгшэдтэ эсэргүү тулалдаануудта эрэлхэг зориг, баатаршалга харуулһанайнь түлөө нүхэр Базаровта Улаан Одоной орден, Алдар Солын 2-дохи, 3-дахи шатын ордэнууд, хэдэн медаль барюулагдаһан юм.

Дайншье дүүрэжэ, Юмажаб Базарович нютагаа бусаһанайнгаа һүүлээр элдэб ажалда хүдэлөө. Колхозой түрүүлэгшээр, түрүүлэгшын орлогшоор арба гаран жэл ажаллаһан байха.

Юмажаб Базаровичай ажаллажа байһан Дабаатын (Бэшүүрэй совхозой 1-дэхи отделени) тракторно-таряан ажалай комплексно бригадынхид гансашье совхоз соогоо мэдээжэ бэшэ, харин аймаг соогоошье үниинэй суутай. Сагай уларилай бэрхэтэй байбашье, бригадын гэшүүд үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 14,5 центнер шэниисэ, 16 центнер үбһэ ногоо ургуулжа, совхоз соогоо нэгэдэхи һууринда гараһан юм.

Юмажаб Базарович 7 үхибүүдэй эсэгэ. Ехэ басаган Валентинань багшаар, Баир хүбүүниинь совхозойнгоо комсоргоор хүдэлдэг. Цыбик хүбүүниинь милициин һургуулида, Наташа басаганиинь Ивановска областьдо бүд нэхэгшын һургуулида һуралсана. Гурбан багашуулынь — Булад, Аюур, Света совхозойнгоо гол бууса Шэбэртэ тосхондо дунда һургуулида һуралсадаг.

Жаран наһанайнгаа ойе һаяхан тэмдэглэһэн Юмажаб Базарович пенсидэ гарахаар болобошье, ажалаа орхихо дурагүй, хүнгэн сарюун зангаараа.

— Хэхэ ажалгүйгөөр яажа миин һуужа байлтайб. Хүл дээрээ ябаһан сагтаа хуушан ажалдаа хүдэлхэ һанаатайб, — гэжэ Юмажаб Базарович хөөрэнэ.

Д. АЮШЕЕВ.

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

ШАНДААҺА ШАНГАТАН ШАДАЛАА ТУРШАХАНЬ

«Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө эхилхэ нээмэл мүрысөөндэ СССР-эй, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Валерий Стрельников, СССР-эй спортын мастер, Москва хотын «Буревестник» бүлгэмэй центральна соведэй чемпион, мэнэ һаяхан Ижевск хотодо СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хабаадалсаһан Доржо Зориктуев, Финлянди, Сирии оронуудай нээмэл мүрысөөндэ хабаадалсаһан, СССР-эй спортын мастер Садык Насрутдинов, Узбегэй ССР-эй 15 удаа чемпион болоһон, уласхоорондын арбан уулзалга үнгэргэһэн, хүндэ шэгнүүртэй, СССР-эй спортын мастер Халмаджен Садыков болон оронойманай бусад олон мэдээжэ боксернууд хабаадалсахань. Мүрысөөн мүнөөдэр үдэшын зургаан час 30 минутаһаа ЛВРЗ-гэй соёлой ордон соо эхилхэ юм.

Жэлдээ нэгэ удаа «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө боксоор үнгэргэгдэдэг заншалта мүрысөөндэ хабаадалсаха дуратайшуул жэлһээ жэлдэ олошорно. Энэнь тон һайшаалтай. Һонирхолтой энэ мүрысөөндэ манай республикын боксёрнуудһаа гадна, союзна республикануудай, Россиин Федерациин автономито республика, область, хизаарнуудай боксёрнууд командаараа ерэдэг болонхой. Үнгэрһэн жэлдэ Монголой Арадай Республикын боксернууд энэ мүрысөөндэ хабаадалсажа, зарим нэгэниинь Буряадай АССР-эй чемпионой нэрэ зэргэтэй боложо, Эхэ ороноо бусаһан юм.

Мүнөөдэр эхилхэ арһан бээлэйн ёһотой ээзд боложо ябаһан боксернуудай наадан-да Узбегэй, Казахай, Киргизэй ССР-нүүдэй, Москвагай «Спартак» бүлгэмэй, Красноярска хизаарай, Новосибирскэ, Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай, Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командануд хабаадалсахаар Улаан-Үдэ хотодоманай суглараба.

«Байгал» журналай нээмэл мүрысөөндэ хабаадалсахаар Узбегэй ССР-һээ ерэһэн боксернуудай суглуулагдамал командын хоёрдохи тренер, Узбегэй ССР-эй габьяата тренер, урдандаа спортын хүндэтэ мастер ябаһан И. А. Будман иигэжэ харюусана:

— Хэнэйтнайшье мэдэһээр, мүнөө СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ манай республикын суглуулагдамал командын боксернууд — Руфат Рискиев хоёрдохёо оронойчемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тиихэдэ Николай Курышко, Григорий Мулаев, Абдулла Кадыр-Ахунов гэгшэднай хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлжэ, командаяа табадахи һууридa гаргаһан байгаа. Мүнөө бидэнэр номин тунгалаг Байгалай саанахи танай республика ерэхэдээ, залуушуулһаа бүридэһэн боксернуудаа асараабди. Эдэнэрэймнай олонхидынь боксын һайн техникэгүй, һаял ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадалсажа ябана.

— Командадатнай спортын хэды мастер, кандидат бии гээшэб?

— Арба нэгэн боксеройманай гурбаниинь СССР-эй спортын мастер, бэшэниинь бултадаа спортын мастерта кандидадууд. Мастернууднай хэд бэ гэхэдэ, 54 килограммай шэгнүүртэ наададаг Садык Насрутдинов, «Спартак» бүлгэмэй центральна соведэй чемпион Владимир Арапов, танай республикада хоёрдохёо ерэһэн Халматжен Садыков гэгшэд болоно. Сэхыень хэлэхэдэ, командын тренернүүд Узбегэй ССР-эй габьяата тренер Борис Петрович Норкин бидэ хоёр залуушуулдаа боксын һайн һорилго, техникэ, дүршэл абхуулха хүсэлэнтэй хүндэмүүшэ Улаан-Үдэ хото ерэбэ гээшэбди. Наадан ямараар дүүрэхэ хаб? Ринг харуулна бэзэ гэлсэдэгэй ёһоор, һайнаар мүрысэхэл хүсэлэнтэйбди.

— Манай республикын нэрэ солые хэд боксернууднай хамгаалхань бэ? — гэжэ Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командын тренер, Россиин Федерациин габьяата тренер А. А. Атархановһаа асуугдаа:

— Нааданда хабаадалсаха дуратайшуул олон. Энэнь яһала һайшаалтай юм бэзэ. Зүгөөр һүүлэй һуралсал-һорилго, мүрысөөнүүдэй дүн хаража үзөөд, республикынгаа суглуулагдамал хоёр командые бүридүүлһэн байнабди. Тэдэнэй нэгэ хэдые нэрлэхэдэ иимэ: СССР-эй спортын мастер Владимир Султумов, СССР-эй спортын мастер Москва хотын, мүн «Буревестник» бүлгэмэй Центральна соведэй чемпион, СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ түрүүшынхеэ мэнэ һая хабаадалсаад ерэһэн Доржо Зоригтуев, уласхоорондын классай мастер, СССР-эй, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй чемпион Валерий Стрельников болон бусад СССР-эй спортын мастернууд, республикымнай хэдэн удаа чемпионууд болоһон боксернууд Владимир Плюснин, Павел Федотов болон бусад хабаадалсахань.

«Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө мүнөөдэрһөө эхилһэн боксын наадан угаа һонирхолтойгоор үнгэржэ, боксдо дуратайшуулай анхарал татаха бэзэ гэжэ һанагдана.

Боксоор СССР-эй спортын габьяата мастер болоһон, Европын чемпион, Токиодо үнгэргэгдэһэн Олимпиин нааданай мүнгэн медальда хүртэһэн В. И. Баранников мүрысөөнэй главна судьягаар баталагдаа.

Мүрысөөн дүрбэн үдэрэй туршада үргэлжэлхэ. Түрүүшын үдэр — апрелиин 4-нэй 6 час 30 минутаһаа, апрелиин 5-да — мүн 6 час 30 минутаһаа, апрелиин 6-да — 14 часһаа эхилхэ юм. Түгэсхэлэй наадан апрелиин 7-ной үдэрэй 12 часһаа эхилхээр хараалагдана.

Иигээд лэ, мүнөөдэр 6 час 30 минутаһаа Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой соёлой ордон соо заншалта гонгын дохёо үгтэжэ, шамбай шуран хүбүүд Буряадай АССР-эй чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө туласалдажа эхилхэнь. Энэмнай боксын нааданда дуратайшуулай ёһотойл һайндэр болохонь гээшэ.

В. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Узбегэй ССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд.

Авторай фото.

БОКС

БАРИЛДААШАД ХҮРШЭНЭРТЭЕЭ УУЛЗАБА

Зэдын аймагай болон Монголой Арадай Республикын Булган аймагай спортсменүүдэй дунда харилсаа холбоон байгуулагдаһаар хэдэн жэл боложо ябана. Тиин аха дүү ороной спортсменүүд жэлдээ нэгэ удаа бэе бэедээ айлшалалсажа байдаг юм, һаяхан Петропавловка тосхон айлшаар ерэжэ, нүхэр ёһоной уулзалга дүрэ буляалдалгаар үнгэргэһэн байна. Булган аймагай бүхэшүүл Монголой Арадай Республикын бусад спортсменүүдэй дунда эрхим гэгдэдэг юм. Жэшээнь, Тбилиси хотодо үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадалсаһан, мүн Болгариин Арадай Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нээмэл мүрысөөндэ хабаадажа, чемпион болоһон Загдаа, хүдөө ажахын механизациин Алма-Атын техникум дүүргэһэн, МНР-эй чемпион, дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө Тегеранда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хабаадаһан Саажав гэгшэд Булган аймагта түрэһэн, хүмүүжэһэн байна. МНР-эй габьяата тренер Гомбожавын Бальжинима Булганай аймагта олон жэлдэ ажаллахадаа, нютагайнга залуушуулые бүхэ барилдаанда бэлдэһэн байгаа.

Зэдын аймаг республика дотороо эрхим бүхэшүүлтэй гэжэ суурхаһаар үнинэй ааб даа. Тэдэнэй дундаһаа СССР-эй спортын мастернууд Анатолий Будунов, Равиль Валеев гэгшэд бүхэсоюзна хэдэн мүрысөөнүүдтэ республикынгаа нэрэ солые хамгаалһан байха. Мүн хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда багша Цыден-Дамба Аюшеев, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой комсомолой организациин секретарь Алексей Эрдынеев гэгшэд тээсгэн республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Мүн аймагай бүхэшүүл Виктор Абушеев, Юрий Гомбоев, Владимир Шаракчинов гэгшэд республикын суглуулагдамал командын бүридэлдэ оронхой юм...

Эгээн түрүүлэн МНР-эй чемпион, МНР-эй спортын мастер Саажав манай Николай Гомбоевтой барилдаба. Монгол оронойдүршэлтэй бүхэ манай Гомбоевые абаһаар ковёр дээрэ даража буухаар добтолбошье, зориһондоо хүрэжэ шадабагүй.

Николай Гомбоев айлшанайнгаа добтолго бүхэндэ һайн харюу үгэжэ, гансал очкогоор диилдэхэ баатай болоо.

Хүдэр һайхан бэетэй Даваажав Ленинэй орденто Борьёогой совхозой модошо дархан Владимир Бальчугов, хүдөөгэй бүхэнүүдэй дундаһаа республикын чемпион болоһон Цыден-Дамба Аюшеев хоёрые шүүжэ, командадаа нэгэ очко асарба.

57 килограммай шэгнүүртэн сооһоо эдиршүүлэй дунда МНР-эй чемпион болоһон Хүхэ гэдэг манай республикын чемпион Юрий Гомбоев гэгшэд барилдажа, олоной анхарал татана. Эндэ манай Гомбоев очкогоор шүүжэ, түрүүшын очко командадаа асарһан байна. Хүндэшэг шэгнүүртэн сооһоо Андрей Саликов МНР-эй Шарвадоржые дала мүр дээрэнь даража, илалта туйлаа.

Республикын чемпион Алексей Эрдынеев МНР-эй Цыгмид хоёр хэдэн удаа барилдаһан байна. Тиихэдээ монгол бүхэ хододоо шүүдэг байһан. Харин мүнөө эндэ хэниинь хэнээ диилэгшэ ааб гэһэн асуудалда хэншье харюусажа шадахагүй байба. Барилдааншье түлэг дундаа, тэнсүү хүсэтэй хоёр тулалдажа мэдэбэ. Барилдаанай сагай дүүрэхэдэ манай бүхэ очкогоороо диилэһэн байба.

Бусадай һүүлдэ хүндэ бэетэй бүхэшүүл — манай республикын хэдэн удаа чемпион болоһон СССР-эй спортын мастер Анатолий Будунов, МНР-эй сэрэгэй албанда байһан Амарсайхан гэгшэд барилдахаар гаража ерэбэ. Манай бүхэ барилдаанай эхилэн сасуу добтолжо оробо. Хараха янзада Анатолий Будунов айлшандаа абтахаар бэшэ, һайн добтолго, хамгаалга хэнэ. Барилдаанай эхилһээр гурбахан минутын үнгэрөөд байхада, айлшандаа ара талаһаань орожо шадаа. Тэрэнь халба һүрэжэ урдингүй, «хүүргэ» хээд ковёр дээрэ буушаба. Манай бүхэ эндэл барилдаанай һайн техникэ харуулжа байгаад, шүүжэ гараа. Тиигэжэ хани барисаанай барилдаанай дүн 4:3 гэһэн тоотойгоор дүүрэжэ, Зэдын аймагай суглуулагдамал команда шүүһэн байна.

Хойто үдэрынь айлшад Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой бүхэшүүлтэй нүхэр ёһоной уулзалга үнгэргэбэ. Эндэ айлшад 4:3 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байгаа.

Зэдын аймагай бүхэшүүлэй, волейболистнуудай суглуулагдамал командануд зунай үедэ Булган аймагта харюугай мүрысөө үнгэргэхөөр ошохо юм.

В. ГАРМАЕВ,
мүрысөөнэй главна судья.

ЛИТЕРАТУРА, ИСКУССТВЫН ҮДЭРНҮҮД ЯРУУНАДА ЭХИЛБЭ

Жэл бүхэндэ шахуу республикымнай аймагуудта литература, искусствын үдэрнүүд үнгэргэгдэдэг долоһон заншалтай.

Үсэгэлдэр Яруунын аймагай түб Нарһата тосхоной Соёлой шэнэ ордон соо Буряадай АССР-эй литература, искусствын үдэрнүүд нээгдэбэ.

Эдэ үдэрнүүдэй үедэ уран зохёолшод Г. Чимитов, В. Петонов, В Липатов, Ц-Д. Дондукова болон бусад ажахынуудай хүн зонтой уулзажа, өөһэдынгөө зохёохы ажалай түсэбүүд тухай хөөрэхэ, шэнэ зохёолнуудтаяа танилсуулха байна.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай коллектив мүн лэ энэ аймагай тосхон, һууринуудта Д. Эрдынеевэй «Эртын хюрууд» гэжэ зүжэг харуулхань.

Ленинэй орденто оперо, баледэй театрай концертын бригада хүн зоной урда наада харуулха юм.

Манай корр.

ДАРХАН—ХАНИ БАРИСААНАЙ ХОТО

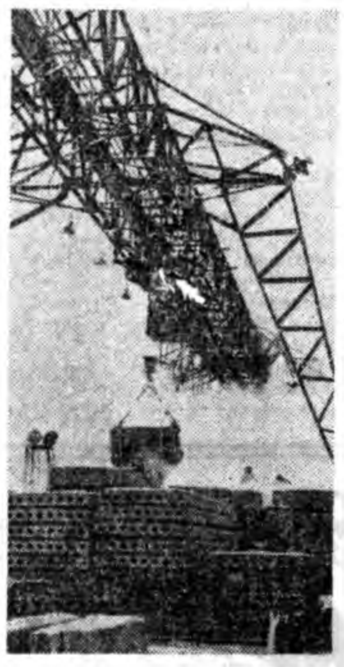

Монголой ниислэлһээ хойшоо зурыһан заһамал дардам харгыгаар 230 модо ябаад байхада, зүүн гар тээтнай — сэлгеэ сагаан талын дунда шэб шэнэхэн хото харагдажа, «Заатагүй хүрэхэ бэшэ гүт» гэһэн шүүгээр уряалан байхал! Энэмнай оройдоо арба гаран жэлэй урда тээ һуури табижа эхилэгдэһэн Дархан хото гээшэ. Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудай аха дүү ёһоной халуун туһаламжын ашаар эндэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ мантан томо ТЭЦ, хонинoй арһа элдүүрилэн болбосоруулха фабрика, цемент, силикатна хирпиисэ гаргадаг үйлэдбэринүүд гэхэ мэтэ барилганууд бодхоогдоод, үрэ ехэтэйгээр ажаллажа байна.

Дархан хотын гудамжаар ябахада, монгол, ород, болгар, чех, венгр хэлэн дээрэ хүнүүдэй хөөрэлдэхэнь соностон байдаг. Тэдэ яһатанай түлөөлэгшэд бултадаа хамта ажаллажа, ёһотой нэгэ интернациональна бүлэ соо ажаһуудаг.

Дархан хото манай Улаан-Үдэ хоёрой хоорондохи анда нүхэр ёһоной холбоо барисаан жэлһээ жэл бүхэндэ улам хүгжэжэ, үргэдхэгдэжэ байнхай.

А. ШОИЖОЛОВ,
совет барилгын 1-дэхи трестын мэргэжэлтэн.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: барилгын техникэ ба хэрэгсэлнүүд. Шэнэ хотын «заахан ээзд».

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ПАРИЖ

Ж. МАРШЕ ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ТАСС

Франциин Компартиин Генеральна секретарь Ж. Марше Франциин телевиденеэр үгэ хэлэбэ. Орон доторхи экономическа байдал тухай журналистнуудай табиһан асуудалнуудта харюусахадаа, үргэн нийтэ ажалшадай байдал улам муудажа байна гэжэ Ж. Марше тэмдэглээ. Мүнөө 800 мянган хүн хүдэлмэригүй байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Мүнгэнэй үнэ ехээр унаа, 1974 ондо юумэнэй үнэ сэн 15 процент хүндэрхөөр хараалагдана.

Оронoй зүүнэй үзэлтэй түрүүшын парти — ФКП ажалша арадай үкдэһэн аша туһа хамгаалхын түлөө, Европодо амгалан ба аюулгүй байдал хангахын түлөө, монополинуудай хашалта харшалалтануудта эсэргүүгээр тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Франциин Компарти социалис оронуудай аха дүү партинуудтай, Советскэ Союзай Коммунис партитай бата һанал нэгэтэй гээд Ж. Марше мэдүүлбэ.

Мүнөө уласхоорондын оршон байдалда шэнэ шэнжэтэй болонхой, горитой хубилалтанууд хэгдэжэ, шэнэ арга боломжонууд нээгдээд байна гэжэ Ж. Марше хэлэбэ. Тиимэһээ эб найрамдал бэхижүүлхын тула Франци эдэбхитэй политика бэелүүлхэ ёһотой гэбэ.

Франциин хархис хэблэлэй Советскэ Союзда зүрюу харша номнол хэдэг байһыень ФКП-гэй Генеральна секретарь эрид буруушаагаа. Тиигэжэ хархис хүсэнүүд социализмын үзэл сурталые хазагайруулха, Компарти болон зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдые һуларуулха, хүдэлмэришэдэй ба таряашадай хоорондохи эб ее таһалха һэдэлгэ гаргана.

ДЖАКАРТА

Һургуулида һураха аргагүй

ТАСС

Һургуулиин байшангуудай дутагдалһаа, һураһанай түлөө ехэ түлбэритэй байһанһаа уламжалан, Индонезиин 9 миллион үхибүүд һуранагүй гээд гэгээрэлэй ба соёлой министр Ш. Таеб мэдүүлээ. Арадай гэгээрэлэй һалбарида хангалтагүй байдалтай байһан дээрэһээнь олон миллион үхибүүд, залуушуул һураха аргагүй болонхой. Национальна хоёрдохи табан жэлэй үедэ (1974—1979 онууд) түрүүшын табан жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэ мүнгэн гэгээрэлэй хэрэгтэ һомологдохо байна.

ДАМАСК

Тель-Авивай харата ябуулганууд

ТАСС

БЕЙРУТ. (ТАСС). Апрелиин 1-дэ Израилиин сэрэгэй самолёдууд Ливанай агаарай дайда руу хэдэ дахин нэбтэрэн орожо, Марджаюн, Бинт-Джбейл, Рас-Накура, Кфар-Хаммам гэжэ һуурин тосхонууд дээгүүр ниидэ.

Израилиин артиллери Урда Ливанай тосхонуудые хоёр часай турша соо буудаба.

Апрелиин 2-то Голанска гүбээнүүд шадар Израилиин, Сириин сэрэгүүдэй хоорондо буудалдаан болобо. САР-ай сэрэгэй түлөөлэгшын эндэ мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ тулалдаанда артиллери, танкнууд хабаадуулагдаа.

ЖЕНЕВЭ

Шухала удха шанартай договор

ТАСС

Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараахагүй тухай договор бэелүүлхэ хэрэгые хаража үзэхын тула конференци зарлаха бэлэдхэлэй комитет хүдэлмэреэ эхилбэ. Договорой үндэһөөр энэнь 1975 ондо зарлагдаха зэргэтэй. 80 гаран оронуудаар эсэслэн баталагдажа, 1970 оной мартын 5-да хүсэндөө ороһон энэ договорой ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые хаража үзэхэ гээшэ конференциин гол зорилго болоно.

26 оронoй делегацинууд, эдэнэй дунда А. А. Рощин түрүүтэй СССР-эй делегаци комитедэй хүдэлмэридэ хабаадана.

ООН-ой Генеральна секретарь бэлэдхэлэй комитедтэ бэшэг эльгээбэ. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараахагүй тухай договор эб найрамдалай хэрэгтэ шухала удха шанартай гээд энээн дотор тэмдэглэгдэнэ.

ТОКИО

Хөөрэлдөөнүүд эхилбэ

ТАСС

Худалдаа наймаанай-экономическа, урьһаламжын-финансын асуудалнуудаар япон-совет хөөрэлдөөнүүд эндэ эхилбэ. СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо В. С. Алхимов хөөрэлдөөнүүдтэ Совет правительственна делегациие толгойлно.

ЧИЛИИН АРАДТАЙ ҺАНАЛ НЭГЭТЭЙ

СОФИ. Чилиин патриодуудые хашаха харшалха ябадалые эрид буруушаажа байһанаа Чилиин арадтай һаналаа нэгэдэлгын Болгариин комитет мэдүүлнэ. Бүхы хүдэлмэришэн ангиин, ажалша таряашанай, интеллигенциин, залуушуулай, үргэн олониитын үмэнэһөө комитедэй хэһэн мэдүүлгэ дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Хархис үзэлтэй генералнууд Чилиин арад зондо зүрюу харша добтолго хэбэшье, тэдэнэй хүсэл зоригые мохоожо, эсэргүүсэлтыень даража шадахагүй, хашалта харшалалтанууд Арадай нэгэдэлэй правительствын элитэ мэдээжэ политическэ ажал ябуулагшадые алан хюдалга хунтые оронoй ба уласхоорондын түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдһээ таһалһан байна».

БРЮССЕЛЬ. Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корваланай амн наһан аюулда орожо байна гээд Бельгиин Компартиин орган — «Драпо руж» газетэ бэшэнэ. Гүрэндөө урбаа гэжэ гэмнэн, Чилиин сэрэгэй хунта Луис Корваланиие, мүн бусад демокрадуудые сүүдлэхээр һанаашална гээд газетэ тэмдэглэнэ.

ЖЕНЕВЭ. Луис Корваланиие, Чилиин бусад патриодуудые хамгаалхын тула дэлхэйн олониитын буруушаалые дэмжэжэ байһан Швейцариин түрүү үзэлтэй хүсэнүүд Чилиин арад зонтой һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлнэ.

ВЕНЭ. Чилитэй һанал нэгэтэй байха гээшэ дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүнүүдэй гол шухала зорилго болоно гэжэ Австриин коммунис залуушуулай түрүүлэгшэ Отто Подольский мэдүүлээ. Манай эмхи Чилитэй һаналаа нэгэдэдэг фронтын гэшүүн болоно. Тус фронт тусхай бюллетень гаргахадаа, фашис хунтын зэрлиг бүдүүлигээр хашажа харшалжа байһан хүнүүдые моральна, материальна талаарнь дэмжэхэ, Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корвалан болон политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө шорон түрмэнүүдтэ хаагдагшадые дары сүлөөлхэ уряатайгаар хандана.

(ТАСС).

ВАШИНГТОН

Арад зониие мүлжэн баяжана

ТАСС

«Мүнгэнэй үнын уналгатай тэмсэхэ» талаар США-да бэелүүлэгдэжэ байһан хэмжээнүүд монополинуудай аша туһа харана. Статистикын тусхай баримтанууд энээниие үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлнэ.

Худалдаа наймаанай министерствын баримтануудай ёһоор, нёдондо жэл корпорацинуудай ашаг олзо, 1972 онойхитой жэшэбэл, 27 процентээр ургажа, 70,5 миллиард долларто хүрэһэн байгаа. 1972 ондо монополинууд 55,4 миллиард түхэригэй ашаг олзо абаа һэн.

Продукциин үнэ сэн саг үргэлжэ дээшэлүүлһэнэй ашаар нэн түрүүн иимэ ехэ ашаг олзо абаһаниинь нюуса бэшэ.

Байгша ондо юумэнэй үнэ сэн улам хүндэржэ, американ монополинуудта ехэ аша олзо олгоһон байна. Ажалай министерствын мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ жэлэй февраль һарада юумэнэй үнэ сэн үшөө 1,3 процентээр дээшэлжэ, нёдондонойхиһоо 10 процентээр дээшээ болоо. 1948 онһоо хойшо Америкэдэ юумэнэй үнэ сэн иимэ ехээр нэмээгүй юм.

Энэ ушарһаа американ олон миллион ажалшадай байдал улам хүшэр бэрхэтэй байна. Ажалай министерствын баримта мэдээнүүдэй ёһоор, февраль һарада американецуудай юумэ худалдажа абаха арга 0,6 процентээр хороо.

ҮНШАГТЫ, һонирхолой байхат

4.700 ЭХИР ГУРБАН

ҺҮҮЛЭЙ хорин табан жэлэй турша соо Польшодо 4.700 шахуу эхир гурбан үхибүүд түрэһэн байна.

Польшодо түрэһэн нарай үхибүүдэй дунда хүбүүдэй олон байдагшье һаань, эхир гурбан багашуулай дунда басагадынь булюу олон юм.

«ЧАСКИ» СОРТЫН ХАРТААБХА

ЮРЫНХИҺӨӨ хоёр дахин түргөөр эдеэшэдэг хартаабхын шэнэ сортые Перугай бүлэг эрдэмтэд бии болгобо. Инкнүүдтэ бии байһан почто дамжуулагшадые хүндэлэн ... шэнэ сорт «часки» гэжэ нэрлэгдээ.

Хартаабхын эхэ нютаг болохо Урда Африкын оронуудай нэгэн — Перуда хартаабхын шэнэ сортнуудые бии болгохо талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Хартаабхын шэнэ сорт бии болгон, тарижа ургуулха уласхоорондын шэнжэлэлгын түб Лима хотодо байдаг юм. Перугай мэргэжэлтэдһээ гадна, дэлхэйн олон оронуудай эрдэмтэд эндэ хүдэлдэг. Хартаабхын элдэб убшэнгүүдтэй, хүдөө ажахын ургамалнуудай хорото шумуулнуудтай тэмсэхэ арга онолнуудые, сагай уларилай эрид хубилалтын хартаабхада ямараар нүлөөлдэг байһые эдэнэр шэнжэлнэ.

ХҮНЭЙ БЭЕДЭ ХОРО ХҮРГЭДЭГГҮЙ ТАМХИН ҮГЫ

ХҮНЭЙ бэедэ хоро хүргэхэгүй тамхи бии болгожо яшье болохогүй юм гэжэ хорон хабдар убшэнэй (рак) хүгжэлтэдэ тамхи таталгын ямараар нүлөөлдэг байһыень шэнжэлдэг американ эрдэмтэд тоолоно. Хүнэй бэе махабадта багаар хоро хүргэдэг тиимэ сигаретэнүүдые гаргажа болохо байна. Тамхинай утаанай бүхы гол хубинуудта байдаг бодо сууд хорон хабдар убшэнэй һүжэрэлгэдэ нүлөөлдэг юм гэжэ эрдэмтэд мэдүүлээ.

ҮНЭТЭ ЗҮЙЛНҮҮД ОЛДОБО

СОФИ. Болгариин Карлово хотодо техникын шэнэ байшан барижа байха үедөө хүдэлмэришэд Костадин Неделчев, Петр Милев гэгшэд алтан, мүнгэн 850 хашарһа мүнгэ оложорхёо. Энэ байшангай һуури малтажа байтараа эдэнэр багахан ээд тогоо олобо. Үнгэрһэн зуун жэлэй француз, англи, ородой, түүрэг, бельгиин хошарһа мүнгэнүүд энээн соо байгаа. Хүдэлмэришэд олоһон юумэеэ нютагай арадай музейдэ дамжуулан үгэбэ.

БУХАРЕСТ ХЭДЫ НАҺАТАЙБ?

РУМЫНИИН ниислэл — Бухарест хотын һуури ХV зуун жэлдэ табигдаһан юм гэжэ ... [illegible]

ЭРТЭ УРДЫН СЛАВЯН УГСААТАНАЙ ХҮҮРНҮҮД

БРНО ... [illegible]

ЭТНА НОЙРҺОО ҺЭРИНЭ

РИМ. Март һарын ... [illegible]

УДАВ МОГОИН ҮХИБҮҮД

ШВЕЦИИН ... [illegible]

(ТАСС)

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: Республикын һунгалтын комиссинуудта түлөөлэгшэдые дэбжүүлгэ тухай мэдээсэлнүүд. «Улаан суббото уряална» — суглуулбари. Л. Ефремовэй корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Таряашан» — Г. Клейниковэй корреспонденци. «Түсэблэлгын ба финансова журам шангадхаха. Баргажан голой һонинууд.

Гурбадахи хуудаһанда: Хилын саанаһаа. «Сибириин дайдада» — суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Элдэб һонин. АПН-эй материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.30 — Телевизионно һонин. 19.50 — «Экран» гэһэн теле-суглуулбари. 20.50 — «Гурбан» — уран һайханай фильм. 22.30 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал.

«Орбита». 22.45 — «Хүн ба хуули». 23.20 — 23.30 — Забһарлалга. 23.30 — Телевизор харагшадай бэшэгүүдээр зохёогдоһон хүгжэмтэ программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.30 — «Хоёр концерт» — телевизионно хүгжэмтэ фильм (үнгэтэ). 20.20 — «От Кентавра» — документальна фильм (үнгэтэ). 20.30 — Венгриин Арадай Республикын телевидениин программа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариата — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05. общественная приемная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01406. Заказ №